Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

1997 йил 10 декабрь чоршанба.
Сотувда эркин нархда. № 249 (1766)

БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ X СЕССИЯСИ ОЛДИДАН

ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ АНИҚ ҲИСОБ-КИТОБЛАРГА АСОСЛАНГАН

— дейди Олий Мажлис Бюджет,банк ва молия масалалари қўмитаси раиси Абдурафиқ АҲАДОВ

— Агар адашмасам, газетамизга берган интервьюингизда 1998 йилдаги Давлат бюджети лойиҳаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан Олий Мажлиснинг сиз бошчилик қилаётган қўмитасига шу йилнинг октябрида тақдим қилинганлиги ҳақида гапирган эдингиз. Ана шунгача бўлган ва ундан кейинги жараён ҳақида батафсилроқ маълумот беришингизни истар эдик.

— Давлат бюджети лойиҳасини тайёрлаш ва уни қабул қилиш мамлакат ҳаётидаги муҳим воқеалардан ҳисобланади. Унинг қизғин муҳокама қилиниши, баҳс-мунозараларга

(Давоми 2-бетда).

СОАТ МИЛЛАРИ АЙЛАНАДИ

СЕШАНБА ХАБАРЛАРИ

БУГУН

МЕҲР-ШАФҚАТ КУНЛАРИ

Республикамизда Ўзбекистон Қизил Ярим Ой Жамияти жамғармасига маблағ йиғиш бўйича анъанавий умуммиллий декада бошланди. Маълумки, бундай тадбирлар дунёнинг барча тараққий этган мамлакатларида ўтказилади.

Бу йил дунёнинг 190 мамлакатини бирлаштирган халқаро ҳаракатнинг бошланганига роса 130 йил бўлди. Бизнинг мамлакатимиз ҳам Қизил Ярим Ой Жамиятининг аъзоси сифатида бир неча йилдан бери фаолият кўрсатмоқда. Ўзбекистон Қизил Ярим Ой Жамияти ўн минглаб ёлғиз кексалар, ногиронлар, етим болалар, кўп болали, кам таъминланган оилалар, табиий ва бошқа офатлардан зарар кўрган кишиларга ёрдам кўрсатишни мақсад қилиб қўйган.

Савобли тадбирдан четда қолманг!

ТАКЛИФ

ДАРАХТ РАМЗИ ҚЎЙИЛСА

Тошкент шаҳрига келган киши «Халқлар дўстлиги» саройи, Алишер Навоий номидаги миллий боғни томоша қилмасдан кетмайди. Уларни чинданам замонавий шаҳарсозликнинг нодир намуналари, деб аташ мумкин. Лекин бир куни тунда уйга кетаётсам... ногаҳон кўзим тушди. Шундай чиройли бино тунда ичи ёки ён-теварагида чироқ ёқилмагани учун ғалатироқ кўринаркан. Агар иложи бўлса, бинонинг ён-атрофини бўй-басти билан кўрсатадиган чироқлар билан безатиш ҳақида ўйлаб кўриш керак экан, шекилли. Шунда у тунда ҳам ўзининг бетакрор чиройини йўқотмасди.

Мени яна сарой олдида бир вақтлар собиқ иттифоқнинг рамзи бўлган СССР ҳамда ўн бешта собиқ совет республикаларининг герби ҳали ҳам сақланаётганлиги ажаблантирди. Агар унинг ўрнига сершох, ям-яшил дарахт рамзи қўйилса, шунда бутун жаҳон халқлари дўстлигини англатган ва ундан-да гўзалроқ манзара касб этган бўларди.

ТАХМИН

ШАҲРИСАБЗ НЕЧА ЁШДА?

Журналист Бозор Номозовнинг ёзишича, тарих фанлари доктори, профессор Анатолий Саъдуллаев берган маълумотларга қараганда, археологларимиз айни пайтда қадимий топилмалар, турли ёдгорлик ва ёзма манбаларга таянган ҳолда кўҳна Кешнинг неча ёшдалигига тўлиқ аниқлик киритишибди. Олимларнинг айтишича, Кеш, яъни Шаҳрисабзнинг ёши 2700 йилга тенг экан. Бу ҳозирча тахмин. Керакли маълумотлар ва ҳужжатлар ЮНЕСКОга юборилибди.

ҲУРМАТЛИ ТАҲРИРИЯТ!

ЧАМАНЗОРДА ИШЛАР ЧАККИ-КУ!

«Қишлоғимизнинг номи Чаманзор, — деб хат ёзади жиззахлик Х. Эгамбердиев, — у вилоят марказидан 10 чақирим узоқликда жойлашган. Аҳолиси 5 мингдан зиёд. Лекин қишлоқда телефон тармоғидан фойдаланиш умуман йўлга қўйилмаган. Зарур бўлиб қолганда шаҳарга ёки Пахтакор тумани марказига боришга тўғри келади. Очиғи, ҳозирги тараққиёт асрида вилоят пойтахти яқинидаги қишлоқда телефон алоқаси йўлга қўйилмагани кишини ажаблантиради. Биз қачонгача шаҳарга қатнаймиз?!

ЯНА ТЕЛЕФОН ҲАҚИДА

ЭНДИ ЎЗИМ БОРАМАН

— Бир ҳафтадан бери кўнглим хижил, — дейди ўқувчимиз Ш. Эргашева. — Нега дейсизми? Навбаҳорга — ота-онамга телефон қилолмайман. Навоийлик алоқачи қизлар ҳар куни ҳали «Учтут»да чироқ ёнмади, улолмаяпмиз, сал кечроқ чиқинг», дейишавериб чарчашди. Бу кетишда «Учтут»да янги йилгача чироқ ёнмаса керак, деган шубҳадаман. Начора, энди ўзим бориб келмасам бўлмайди...

Соат милларини И. НУСРАТ кузатди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОЙИШИ

1. Оиланинг жамият тараққиётидаги аҳамиятини ошириш, унинг иқтисодий, ижтимоий, маънавий ва ҳуқуқий манфаатларини таъминлаш, 1998 йилда ҳар бир оиланинг фаровонлигини яхшилаш, омманинг миллий ва сиёсий онгини янада юксалтириш билан боғлиқ ишларни мувофиқлаштиришнинг аниқ давлат дастурини ишлаб чиқиш мақсадида Республика комиссияси тузилсин ва унинг таркибида ишчи гуруҳлари ташкил этилсин.

2. Республика комиссияси бир ойлик муддатда вазирликлар ва идоралар, хўжалик бошқаруви органлари, ҳокимликлар ва жамоат ташкилотлари билан биргаликда 1998 йилнинг Оила йили деб эълон қилиниши муносабати билан тадбирлар Дастури лойиҳасини ишлаб чиқсин. Дастурни тайёрлашга етакчи олимлар, мутахассислар, кенг жамоатчилик вакиллари жалб қилинсин ва тадбирлар Дастури лойиҳаси кўриб чиқиш учун Вазирлар Маҳкамасига тақдим этилсин.

3. Тадбирлар Дастурида қуйидаги асосий вазифаларни ҳал этиш кўзда тутилсин:

— оиладаги муносабатларнинг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш, оила манфаатларининг ҳуқуқий муҳофазасини таъминлаш, оналик ва болалик ҳуқуқларини ҳимоя қилиш;

— оиланинг ижтимоий манфаатларини таъминлаш учун шароит яратиш, оила аъзоларининг саломатлигини сақлаш ва билим даражасини ошириш шарт-шароитларини яхшилаш;

— оиланинг иқтисодий манфаатларини таъминлаш учун шароит яратиш, оиланинг даромадлари, оила аъзоларининг бандлик даражасини ошириш, уй меҳнати ва турмуш шароитларини яхшилаш, кам таъминланган оилаларни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш;

— оиланинг маънавий-ахлоқий асосларини такомиллаштириш ва маданий қизиқишларини ривожлантириш учун шароит яратиш;

— оиланинг соғлом, билимдон ёш авлодни тарбиялашдаги ролини ошириш, баркамол авлод ўстиришда оила ва жамиятнинг вазифаларини такомиллаштириш;

— оила муаммоларини илмий ва ижтимоий тадқиқ этишни чуқурлаштириш, оила, аёл ва болаларнинг иқтисодий ҳамда ижтимоий мавқеини кўрсатувчи статистик ахборотлар тўплаш тизимини такомиллаштириш.

4. Ҳокимият ва бошқарувнинг давлат, нодавлат ҳамда ҳудудий тузилмаларига ушбу тадбирлар Дастурини тайёрлашда Республика комиссиясига ҳар томонлама ёрдам кўрсатиш ва қўллаб-қувватлаш мажбурияти юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И.КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1997 йил 9 декабрь.

КОНСТИТУЦИЯ КУНИГА БАҒИШЛАНДИ

Давлатимизнинг Асосий Қонуни — Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 5 йиллиги Сурхондарё вилояти шаҳар ва қишлоқларида кенг нишонланди.

Республика мустақиллигининг 6 йиллик байрами арафасида бир гуруҳ сурхондарёликлар Ватанимизнинг юксак мукофотларига сазовор бўлган эди. Вилоят ҳокимлигида ана шу мукофотларни топшириш маросими бўлди. Мукофотларни вилоят ҳокими Ж. Нอралиев топширди.

Шу куни Маннон Уйғур номидаги вилоят мусиқали драма театрида байрамга бағишланган тантанали йиғилиш бўлиб ўтди.

Тантаналарда Олий Мажлис Раисининг ўринбосари Б. Шодиева қатнашди.

(ЎзА)

ИНТЕГРАЦИЯ ЖАРАЁНЛАРИНИ ФАОЛЛАШТИРИШ ЙЎЛИДА

8 декабрь куни Тошкентда Ўзбекистон, Қирғизистон ва Қозоғистон Бош вазирлари Кенгашининг мажлиси бўлиб ўтди. Унга Қирғизистон Бош вазири А. Жумағулов раислик қилди.

Мажлис кун тартибидан жой олган масалалар асосан Марказий Осиёда ўзаро ҳамкорлик ва интеграцияни янада фаоллаштиришга қаратилди. Уч давлат Президентларининг минтақада ёқилғи энергетикаси саноатини ривожлантириш бўйича концепция ишлаб чиқиш, сув заҳиралари, телекоммуникация, минерал хомашё ва бошқа соҳалар бўйича халқаро консорциумлар тузиш тўғрисидаги таклифлари амалда қай даражада ўз аксини топаётгани кўриб чиқилди.

Мажлисда уч давлат томонидан тузилган лойиҳаларнинг барчаси ҳам ҳаётга тўла татбиқ этилмаётгани, айни чоғда минтақа иқтисодий тараққиётининг стратегик дастурини ишлаб чиқиш ҳамда ўзаро ҳамкорлик ривожини оқсаётган соҳаларга қаратиш зарурлиги қайд этилди. Марказий Осиё ҳамкорлик ва тараққиёт Банки ("Центразбанк") ҳамда уч мамлакат ўртасида тузилган Давлатлараро Кенгаш ижроия қўмитасининг ўтган давр мобайнидаги фаолияти ҳақида ҳисоботлар тингланди.

Йиғилишда ҳар бир иштирокчи мамлакатнинг ишчи гуруҳини тузишга ва мазкур гуруҳларга келаси йилнинг 15 январига қадар республикаларимизнинг бир-бирига талаб ва эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда ўзаро ҳамкорлик ва интеграциянинг умумий концепциясини тузиб чиқиш вазифасини топширишга қарор қилинди. Тузилажак концепция Бош вазирлар Кенгашининг 1998 йил март ойида Қирғизистон пойтахти Бишкекда ўтадиган навбатдаги йиғилишида атрофлича муҳокама қилиниб, уч мамлакат давлат раҳбарлари ҳукмига ҳавола этилади. Янги концепцияда сув заҳираларидан оқилона фойдаланиш, қишлоқ хўжалиги, ёқилғи энергетикаси, қайта ишлаш, озиқ-овқат ва енгил саноатни ривожлантириш билан бир қаторда, минтақада наркотик моддаларни назорат қилиш, қимматбаҳо қоғозларнинг умумий бозорини ташкил этиш, туризм соҳасида ҳамкорлик масалаларига ҳам кенг ўрин берилади.

Мажлис ниҳоясида уч давлат ўртасида туризм соҳасида ҳамкорлик тўғрисидаги битим, шунингдек, ҳар учала мамлакатнинг иқтисодий ҳамкорлигини янада ривожлантиришга қаратилган бир неча муҳим ҳужжат имзоланди. Ҳужжатларни Қирғизистон Бош вазири А. Жумағулов, Ўзбекистон Бош вазири Ў. Султонов ва Қозоғистон Бош вазири Н. Балгимбаев имзоладилар.

Кенгаш мажлисида Ўзбекистон Бош вазирининг ўринбосарлари Б. Ҳамидов, Қ. Ҳаққулов ва бошқа расмий кишилар иштирок этди.

(ЎзА)

ТОВАР ХОМАШЁ БИРЖАСИ БИЛАН ТАНИШУВ

8 декабрь куни мамлакатимизга ташриф буюрган Қирғизистон Республикаси Бош вазири А. Жумағулов раҳбарлигидаги делегация аъзолари республика товар хомашё биржасида бўлди.

Ўзбекистон Бош вазирининг ўринбосари В. Чжен меҳмонларга республика товар хомашё биржаси фаолияти ҳақида атрофлича сўзлаб берди. Замонавий техника воситалари билан жиҳозланган биржа биноси ҳамда мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган корхоналарда ишлаб чиқарилган маҳсулотлар кўргазмаси делегация аъзоларида катта қизиқиш уйғотди.

Биржа билан танишувда Қирғизистон Бош вазири А. Жумағулов раҳбарлигидаги делегация аъзоларига Ўзбекистон Бош вазири ўринбосари Б. Ҳамидов ҳамроҳлик қилди.

(ЎзА)

1998 ЙИЛ — ОИЛА ЙИЛИ

Қайси юртнинг фарзандлари соғлом, бақувват ўсса, ўша юрт қўрғони мустаҳкам бўлади. Қай бир давлатда оила тинч-осойишта экан, унинг қишлоғи, шаҳар-овули файзли, элатлари аҳил, фарзандлари шодмон яшайди. Аҳил хонадонда марду майдонлар дунёга келади.

Ҳур фикрлилар мамлакатида доимо тараққиёт бўлади. Қарабсизки, давлатда осойишталик, барқарорлик ҳукм суради. Шу маънода ҳеч муболағасиз айтиш мумкин, бугунги Ўзбекистонда ана шундай бахтли кунлар оғушида яшаётирмиз. Оила — бу митти Ватан демакдир. Шундан-да, мамлакатимиз Президенти келаётган йилни Оила йили деб эълон қилдилар.

Бу таклиф республикамизнинг турли бурчакларида яшаётган юртдошларимиз юрагида самимий туйғулар уйғотди. Таҳририятимизга келаётган хат-хабарларда ҳам уларнинг акс-садоси сезилиб турибди.

ОИЛА — МИЛЛИЙ ФАРОВОНЛИГИМИЗ АСОСИ

Менинг 5 фарзандим ва 9 нафар неварам бор. Юртбошимизнинг 1998 йилни Оила йили деб эълон қилишлари бизни ғоят қувонтирди. Оила ва шахс манфаатларига, унинг тинч ва осойишта меҳнат қилиши учун кўрсатилаётган бундай ғамхўрлик Президентимиз олиб бораётган халқпарвар сиёсатнинг асоси бўлиб қолаётганлигидан беҳад мамнунмиз ва бу ташаббусни қўллаб-қувватлаймиз. Ана шу ғамхўрликка жавобан ёш авлодни тарбиялаш соҳасида олиб борилаётган ишларга бундан кейин ҳам ўз ҳиссамизни қўшаверамиз.

Анвар НУРМУҲАММЕДОВ,
Боёвут туманидаги
41-ўрта мактаб директори.

***

Биз нурободлик чорвадорлар 1998 йилни Оила йили деб эълон қилинишини зўр мамнуният билан қарши олдик. Узоқ яйловларда яшовчи чўпон оилаларининг ҳам бундан боши осмонга етди.

Оилани асраган, унга ғамхўрлик кўрсатган давлатнинг келажаги буюк бўлади. Зеро, оила бизда азалдан муқаддас Ватан саналган. Унинг мустаҳкам бўлиши, оила фаровонлигига эришилиши соғлом авлод камолини таъминлаши шубҳасиздир.

Биз юртбошимизнинг ушбу ташаббусини маъқуллаб, эзгу ишларимиз билан Ватан равнақига муносиб ҳисса қўшишга ҳаракат қиламиз.

Раҳмон НАЗАРОВ,
Нуробод туманидаги «Олға» жамоа хўжалиги бош чўпони.

***

Республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг Конституциянинг беш йиллигига бағишланган тантанали йиғилишда сўзлаган нутқи менда чуқур таассурот қолдирди. Авваламбор, юртбошимиз аёлларнинг жамиятда тутган ўрнига ғоят юксак баҳо бердилар. Йўлбошчимизнинг 1998 йилни Оила йили деб эълон қилишлари биз — оналарни жуда қувонтирди.

Дарвоқе, ўзим оддий ижодкорман, 3 нафар фарзандим бор. Турмуш ўртоғим — ўқитувчи. Мен ёшлигимни, оиламиздаги иноқликни, беғубор боликни кўп эслайман. Шунда кўнглим тўлқинланиб кетади. Менинг ҳам болаларим оилада эзгу таассуротлар билан вояга етса, деб орзу қиламан.

«Оила йили» оилаларга ҳар томонлама шарт-шароит яратса, хотиржам меҳнат ва ижод қилишга имкон бўлади. Чунки оиласидан кўнгли тўқ кишигина яхши меҳнат қилади, ўз имкониятларини тўла юзага чиқаради.

Ҳафиза ЭГАМБЕРДИЕВА, шоира.
Қарши шаҳри.

ҲАР БИР КЎНГИЛ — БИР ДУНЁ

Оила маънавий жиҳатдан баркамол бўлсагина жамиятга комил фарзандлар етиштириб беради. Бунинг учун эса оила бошлиғи жуда вазмин, узоқни кўзлаб иш юритадиган инсон бўлиши лозим. Шундай одамлар, шундай оилалар атрофимизда оз эмас. Биз уларни ёшларга ибрат қилиб кўрсата билишимиз керак. Шу маънода келгуси йилнинг Оила йили деб эълон қилиниши улуғ иш бўлди.

Ниҳол экаётган боғбон, энг аввало, унинг томирига эътибор қилади. Оилага бўлган ғамхўрликни шунга қиёслаш мумкин. Зеро, томир соғлом бўлмаса, ниҳолнинг келажаги ўзига яраша бўлади.

Албатта, «келаси йил Оила йили бўлди!» деб биз ҳам қўл қовуштириб ўтирмаслигимиз керак. Бу савоб ишни ҳар бир маҳалла, ҳар бир оила, ҳар бир кўнгилдан бошлашимиз керак. Шунда эзгу ҳаракат кутилганидан ҳам зиёда ҳосил беради.

Маҳмуд МАРДИЕВ.
Навоий вилоят «Дўстлик байроғи» газетаси бош муҳаррири.

ЎЗБЕКОНА МЕҲР

Ҳовлимизга кирган киши бирон бир йиғин бўляптимикан, дейди. Сабаби, хонадонимиз доимо гавжум. Ўн икки нафар фарзандим бор. Уйимиз ҳамиша болаларнинг йиғиси-ю, кулгусига тўла.

Ўзим муаллимман. Очиғини айтсам, Тошкентдан нари ўтганим йўқ. Мустақиллик туфайли Нурулло исмли ўғлим Туркияда таҳсил олди. Ўша ердан олий маълумотли мутахассис бўлиб қайтди. Албатта, ҳаммаси озодлик мевасидир.

Болаларимнинг катталари уйли-жойли. Иморат солиб чиқиб кетишган. Аммо улар қалбимдан нарига чиқармиди?! Қозонга мой солинса, ҳаммаси бола-бақраси билан келсин дейман. Ўзбекчилик. Одам фарзандига, неварасига илинаркан. Балки, шу сир-синоат туфайлиям Оила муқаддасдир. Шунинг учун ҳам оила — бир давлат. Унинг ҳам ўзига яраша ички, ташқи сирлари мавжуд, дейман.

Асосий мақсадга келсам, 1998 йилнинг Оила йили, деб эълон қилиниши кўнглимни тоғдай кўтарди. Бу аслида келажакка эътибор эмасми? Қолаверса, Оила йили дейишнинг ўзи соф ўзбекона меҳрдир, муҳаббатдир. Биламиз-а, оилам, болам, деб яшайди ўзбек! Бунинг замирида эса Ўзбекистоннинг эртаси сингган. Фаровон, тинч, соғлом оилада етук фарзанд, зукко арбоб, Ватанини қўриқловчи мард вояга етади.

Бухор АЛИҚУЛОВ,
Шаҳрисабз туманидаги Абдулла Қодирий номли мактаб ўқитувчиси.

ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ АНИҚ ҲИСОБ-КИТОБЛАРГА АСОСЛАНГАН

(Давоми. Боши 1-бетда).

сабаб бўлишининг боиси ҳам ана шунда. Бюджет қамрови кенг ва аниқ ҳисоб-китобни талаб қиладиган жараёндир. У қанчалик пишиқ-пухта тайёрланса, мамлакат иқтисодиёти ҳам шунчалик барқарор ривожланади.

—Мутахассислар янги бюджет лойиҳасини тузиш ва тасдиқлашда ундан аввалги йил бюджетини таҳлил қилиш, ютуқ ва камчиликларни ўрганиш ниҳоятда асқотишини таъкидлашади.

— Тўғри гап. Нафақат бир йил аввалги, балки икки-уч йиллик тажрибаларни ҳам бирбирига солиштириш, халқона ибора билан айтганда, омухталаштириш керак.

— 1997 йилдаги Давлат бюджети ижросида танқислик юз бермадими?

— Танқислик, албатта, рўй беради. Давлат бюджети бундай ҳолатсиз амалга ошиши мумкин эмас. Жаҳон тажрибасида танқислик агар 3 фоиздан ошмаса табиий жараён ҳисобланади. Дастлабки ҳисоб-китобларга қараганда, мамлакатимизнинг жорий йилдаги Бюджет танқислиги ҳам уч фоиздан ошмаслиги кутилмоқда. Бу айтганимиздек, мутлақо табиий жараёндир.

— Буни ҳатто катта муваффақият, деб атасак ҳам бўлар экан-да?

— Албатта. Бу, айниқса, ўтиш даврини бошдан кечираётган мамлакат учун чинданам катта муваффақиятдир.

— Бунинг асосий омиллари нимада, деб ўйлайсиз?

— Сабаб ва омилларига келсак, улар жуда кўп. Бирмабир санашнинг бу ерда иложи йўқ, деб ўйлайман. Лекин сиз айтганингиздек, унинг энг асосийлари ҳақида тўхталмоқчиман. Бу, аввало, инфляция жараёнининг тўлиқ ва мунтазам назорат остида эканлигига боғлиқдир. Яна бир асосий сабаби эса давлатнинг ягона иқтисодий сиёсат юргизаётганлиги, яъни бюджет, солиқ, пул кредити каби асосий тармоқларни мужассамлаштирган ҳолатда олиб бораётганлиги билан белгиланади. 1998 йил бюджети лойиҳасини тайёрлашда ҳам ана шу масалаларга алоҳида эътибор берилди. Бу эса, табиийки, унинг қанчалик реал эканлиги ҳақида муайян хулосалар чиқаришимизга асос бўлади.

— Биз суҳбатимиз бошида Давлат бюджети лойиҳасини тайёрлаш жараёни хусусида гапираётган эдик...

— Уни тайёрлаш ва шакллантириш ўз-ўзича бўлгани йўқ. Турли босқичда кўплаб таклиф, фикр-мулоҳазалар билдирилди, баҳс-мунозараларга сабаб бўлди.

Бюджетни шакллантиришда дастлаб шаҳар ва туманлар доирасида таклифлар тайёрланди. Ундан кейин вилоятлар миқёсида кўриб чиқилди. Ана шу жараёнда Молия, Макроиқтисодиёт ва статистика вазирликлари, кўплаб тегишли қўмиталар ўз таклифларини беришди. Ундан кейин эса Вазирлар Маҳкамаси доирасида муҳокама қилинди. Жорий йилнинг октябрь ойи бошларида Вазирлар Маҳкамаси унинг дастлабки вариантини Олий Мажлисга, яъни бизнинг қўмитамизга тақдим этди. Қўмитамизда ишчи гуруҳи тузилиб, унинг устида бир ойдан зиёд вақт ишланди. Ундан кейин Олий Мажлис Кенгаши доирасида муҳокама қилиниб, янги таклифлар билан биргаликда яна Вазирлар Маҳкамасига тақдим этилди.

— Матбуот хабарларига қараганда, 1998 йил бюджети лойиҳаси Олий Мажлис Кенгашигача бўлган жараёнда парламент таркибидаги блок ва партия фракцияларида ҳам муҳокама қилинган...

— Дарвоқе, улардан ҳам кўплаб таклиф ва мулоҳазалар келиб тушди. Биз уларнинг бу таклифини мужассамлаштирган ҳолатда Вазирлар Маҳкамасига тақдим этдик.

— Сиз Бюджет қўмитаси раиси сифатида сессияда депутатларимиз бюджет лойиҳасига қандай муносабат билдиради, деб ўйлайсиз?

— Олдиндан бир нарса дейиш қийин. Лекин бизда 1998 йил бюджети лойиҳаси аниқ ҳисоб-китоблар асосида тузилган, дейишимиз учун барча асослар бор. Ана шуларга таяниб, депутатларимиз уни тасдиқлайдилар, деб умид қиламан.

— Сиз ҳозиргина янги бюджет лойиҳасини аввал қўмитада, депутатлардан иборат блок ва партия фракцияларида, кейин Олий Мажлис Кенгашида бир неча бор муҳокама қилинганлиги ва яна кўриб чиқиш имконияти бор эканлиги ҳақида гапирдингиз. Лекин бизни сизнинг бюджет лойиҳасига нисбатан шахсий муносабатингиз кўпроқ қизиқтиради. Унинг асосий йўналиши ва хусусиятлари ҳақида нима дея оласиз?

— Юқорида қисман таъкидланганидек, Ўзбекистон Республикасининг 1998 йилги Давлат бюджети лойиҳаси мўлжалланаётган асосий макроиқтисодий кўрсаткичларга мувофиқ, шунингдек, ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг кутилаётган якунлари ва жорий йил бюджети ижросининг баҳоларига асосланган ҳолда ишлаб чиқилган, деб айтиш мумкин.

Лойиҳада иқтисодий салоҳиятни янада ривожлантириш, халқ хўжалигида таркибий ўзгаришларни таъминлаш ҳамда ижтимоий сиёсатни амалга ошириш устувор йўналишлар сифатида белгиланган. Ижтимоий соҳа, айниқса, аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишнинг аниқ йўналишини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш маориф ва соғлиқни сақлаш объектларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, Кадрлаш тайёрлаш бўйича Миллий дастурни рўёбга чиқаришни молиявий жиҳатдан таъминлаш, иш ҳақини ошириш, кам таъминланган оилаларга ёрдам пулини кўпайтириш воситасида кучайтирилади.

Коммунал хизмат тарифларидаги тафовутни қоплаш, идоралар ихтиёридаги ижтимоий соҳа объектларини маҳаллий давлат ҳокимияти органлари балансига ўтказиш, аҳолининг омонатларини индексациялаш учун керакли ресурслар назарда тутилган. Ана шу мақсадлар учун бюджетдан жами ялпи ички маҳсулот ҳажмининг ўн етти фоизи миқдорида маблағ ажратиш мўлжалланмоқда.

Шунингдек, чет эл сармоясини жалб этган ҳолда, бюджетдан улушбай асосида молиялаш ҳисобидан танлов йўли билан жойлаштириладиган юқори самарали инвестиция лойиҳаларини амалга оширишни қўллаб-қувватлаш ҳамда мазкур лойиҳаларга давлат кафолатларини беришга алоҳида эътибор қилинмоқда. Бюджет харажатлари ана шу мақсадлар учун 1997 йилга нисбатан анча ошади ва ялпи ички маҳсулот ҳажмининг 7,3 фоизини ташкил этади, деб мўлжалланмоқда.

Бундан ташқари қишлоқ хўжалигини техника билан таъминлаш дастурини амалга ошириш учун бюджетдан ажратиладиган маблағни ҳам кўпайтириш кўзда тутилган.

— Бюджет лойиҳаси Олий Мажлис Кенгаши доирасида муҳокама қилинганда қандай аниқ таклифлар киритилди?

— Таклифлар кўп бўлди. Бюджетнинг даромад қисмини мустаҳкамлаш, тўловлар тушуми тўлиқ бўлиши ҳамда минтақаларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш вазифаларини ҳал этиш учун маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг масъулиятини ошириш, Кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий дастурни босқичма-босқич рўёбга чиқариш, қишлоқ хўжалигида ислоҳотларни чуқурлаштириш билан боғлиқ тадбирларни молиявий жиҳатдан таъминлашни кучайтириш зарурлиги хусусида билдирилган мулоҳазалар ана шулар жумласидандир.

— Шу фикрларингизни қувватлайдиган аниқ далиллар келтиролмайсизми?

— Бажонидил. Масалан, 1998 йилда ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш мақсадида 7400 миллион квадрат-метр ҳажмда уй-жой, 75 минг ўқувчига мўлжалланган умумтаълим мактаблари барпо этиш, Академик лицей ва касб-ҳунар мактабларидан фойдаланиш 31 фоизга, шифохоналардан фойдаланиш эса 38 фоизга кўпайиши кўзда тутилган.

Янги йилда капитал қурилиш учун бюджет маблағларидан ташқари чет эл сармояси, банк кредитлари, аҳоли ҳамда ташкилотлар маблағларидан ҳам кенг фойдаланилади.

— Гапингизни эшитиб, илк бор Тошкент шаҳрида қўлланилган илғор тажриба — «Тошуй-жойжамғармабанк»нинг фаолияти ёдимга тушди. Сиз ҳам чамаси ана шуни эслатмоқчисиз?

— Тўғри топдингиз. Мазкур тажрибани мутахассислар «аналоги йўқ», деб таърифлашмоқда. Улар юз фоиз ҳақ. Чунки аҳолининг ҳозирги иқтисодий имконияти учун бундан қулайроқ йўл йўқ. Банкнинг уй-жой қурилиши учун сарфлайдиган маблағининг 50 фоизи бюджетдан тўланса, 50 фоизи аҳоли улушига тўғри келади. Бу тажриба Тошкент тимсолида ўзини тўла оқлади. Эндиликда ушбу банкнинг вилоятларда ҳам бўлимларини очиш, республика бўйича кенг ёйиш мўлжалланмоқда. Бюджет лойиҳасида ана шу масалалар ҳам эътиборга олинган.

— Лойиҳада маҳаллий давлат ҳокимиятлари, яъни «маҳаллий бюджет» ҳуқуқи ва масъулиятига қандай эътибор қаратилган?

— Бюджетга хос бўлган демократик тамойиллардан бири маҳаллий бюджет масъулиятини ошириш ва уни йилдан-йилга такомиллаштиришдан иборатдир. Бу биринчидан, ўзини ўзи бошқариш органлари фаолиятини шакллантирса, иккинчидан, жойларда маҳаллий давлат ҳокимияти ҳуқуқи ва масъулиятини янада оширади. Шу боис мамлакатимизда маҳаллий бюджетни Давлат бюджети даромадидаги улуши 1996 йилда 49 фоиз, 1997 йилда 57 фоизни ташкил этган бўлса, 1998 йилда 60 фоиз ҳажмда белгиланиши назарда тутилган. Ҳамдўстликдаги бошқа мамлакатларда эса бу жараён анча марказлашган ҳолда ташкил қилинган. Масалан, Россия Федерациясида федерал бюджетнинг Давлат бюджети даромадидаги улуши 1997 йилда 49 фоиз бўлса, 1998 йилда 52 фоиз миқдорида белгиланиши кўзда тутилган.

— Давлат бджети ижросини таъминлайдиган асосий омиллар Сизнингча, нималардан иборат?

— Унинг иккита асосий омили бор, деб ўйлайман. Биринчиси, ҳар бир ташкилот, муассаса, корхона ва фуқаронинг конституциявий бурчи — белгиланган солиқларни ўз вақтида тўлаши бўлса, иккинчиси, ишлаб чиқаришнинг бир маромда ривожланишини таъминлашдан иборатдир. Мамлакатимизда бу икки омилга ҳам бирдай эътибор берилаётганлиги бюджет ижросини муваффақиятли амалга ошириш имкониятини вужудга келтирмоқда.

— Хабарингиз бор, Президентимиз ташаббуси билан 1998 йил Оила йили, деб эълон қилинди. Бу Давлат бюджети лойиҳасида ўз аксини топадими?

— Албатта. Маълумки, жорий йил Инсон манфаатлари йили, деб эълон қилинганди. Ва шу асосда аниқ ҳисоб-китобларга асосланган ҳолда дастур ҳам тайёрланганди. Биз бугун мазкур дастурнинг муваффақиятли амалга оширилганлиги ҳақида барча асосларга эгамиз. Оила йилида ҳам табиийки уни амалга оширишнинг аниқ чора-тадбирлари ишлаб чиқилади. Ва улар етарли маблағлар билан таъминланади. 1998 йилдаги Давлат бюджети лойиҳасида ҳам «Оила йили»нинг барча моддий асослари яратилиши, шак-шубҳасиздир.

«Халқ сўзи» мухбири Исмат ХУДОЁРОВ суҳбатлашди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МАДҲИЯСИ ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН КУННИНГ БЕШ ЙИЛЛИГИГА

ҚАЛБ ТИЛОВАТИ

Янги тарихимизнинг қайтарилмас дақиқалари оз эмас. Шулардан бири — мустақил Ўзбекистоннинг янги Давлат Мадҳияси қабул қилинган кундир. Ҳамон хотирамизда: 1992 йилнинг 10 декабри. Республикамиз Олий Кенгаши XI сессиясининг йиғилиши ўша куни Ўзбекистон Республикасининг янги Мадҳияси вариантлари муҳокамасига бағишланди.

Депутатлар муҳокамасига концертмейстер шоирлар ва бастакорларимиз ҳамкорликда тайёрлаган мадҳиялар матни ва куйини бирин-кетин тавсия эта бошлади. Улар учта Мадҳия намунаси эди. Ўнлаб, балки юзлаб намуналар орасидан саралаб, танлаб олинган энг яхши, Ватан Мадҳиясининг деярли барча талабларига жавоб бера оладиган сўнгги учта намуна!.. Мадҳияларнинг деярли барчаси депутатлар рағбатига, чапакларига сазовор бўлди. Аммо учинчиси – шоир Абдулла Орипов матни ва композитор Мутал Бурҳонов мусиқаси билан ижро этилган сўнгги, учинчи намуна умумий ва давомли олқишларни уйғотди. Бу умумхалқ эътирофи эди...

Хуллас, бундан беш йил олдин, ўша 10 декабрь – Мустақил Ўзбекистон Давлат Мадҳияси қабул қилинган кун сифатида янги тарихимиз солномасига кирди. Ўтган беш йил мобайнида бу янги Мадҳия – Ватанимизнинг бетакрор, фахрли рамзларидан бирига айланди. Биз тонг-саҳарда радио орқали жаранглайдиган ана шу Мадҳия оҳанглари ва сўзлари билан умримизнинг ҳар бир тонгини бошлаймиз. Янги Мадҳия шу ўтган қисқа, аммо сермазмун давр мобайнида мамлакатимиздаги ҳар бир тантанали маърака, байрам анжуманларида янграб келмоқда. Она Ўзбекистонимизни мустақил давлат сифатида бутун Ер юзи эътироф этди. Демак, Ер шарининг ҳамма бурчакларида Ўзбекистон байроғи ҳилпираб, унинг Мадҳияси янграйдиган бўлиб қолди. Бугун Ўзбекистон маданияти, спорти дунё бўйлаб зафарли юришлар қилаётир. Бу соҳалардаги ҳар бир ютуғимиз одимига Мадҳиямиз оҳанглари ҳамнафасдир. Дунёнинг қайсики мамлакатида Ўзбекистон кунлари бошланар экан, ёки спортчиларимиз халқаро мусобақаларда ғолиблик шоҳсупаларига кўтарилар экан, ўша майдонлар устида Ўзбекистон байроғи музаффарона ҳилпирайди ва Мадҳиямизнинг тантанали оҳангларини Ўзбекистон эҳтироми учун оёққа босишиб, тик қотиб тинглайдилар. Бундай лаҳзалар кишида ғурур уйғотади.

Ахир биз қандай даврларни бошдан кечирмадик?! Эрксизлик, ҳуқуқсизликнинг азобу изтиробларини қалб оғриқларисиз эслаб бўладими?! Муҳтарам Президентимиз 1994 йилнинг сентябрь ойида XII чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг XVI сессиясидаги маърузасида айтганларидай: «Каъба деб қаерга сиғинар эдик? Ҳар тонг «Ассалом!..» деган мадҳия оҳанглари остида кимларга қуллуқ қилиб уйғонар эдик?!.»

Ҳали у кунлар хотирадан кетгани йўқ. Чиндан ҳам эслайлик. Ўша, эски Ўзбекистон Мадҳияси «Ассалом, рус халқи, улуғ оғамиз!» деган сўзлар билан бошланар ва биринчи калимаданоқ «улуғ оға»га таъзим қилардик. Мадҳия, гимн – аслида, инсоний ғурур, қадр-қиммат, қадди-қоматнинг тиклигидан далолат берадиган сўз бўлмоғи керак. Аммо биз ундай бўлолмас эдик. Чунки истеъдодли шоиримиз ғоятда топиб айтганидек, биз «Ватанда беватан» эдик. Мадҳиямиз ҳам озод, эркин Ўзбекистон тўғрисида эмас, балки «Ўзбекистон совет социалистик республикаси гимни» эди. Яъни, томоқ пардаларини йиртиб, Ўзбекистон тобе бўлган совет тузумига мадҳия ўқир эдик. Тўғрироғи, «гимн» айтар эдик. Мадҳия деган сўзга ҳам тилимиз мустақилликдан сўнг ўрганди.

Энди эски гимннинг биринчи каломи бўлган «улуғ оғамиз» ибораси ҳам кичик, аммо зарур шарҳни тақазо этади. Гап шундаки, бу иборани биз эски тузумдаги бошқа ҳамма халқларни таъзимкорликка даъват этган коммунистик мафкуранинг меваси деб талқин этиб келамиз. Аслида мазкур ибора бизга «қизил империя»дан анча олдин сингдирилган. Туркистон генерал-губернатори А. Н. Куропаткин 1916 йилнинг 24 август куни Тошкент шаҳар жамоатчилиги олдида нутқ ирод қилиб, жумладан, шундай деган эди: «Россияда яшовчи кўпдан-кўп элатларнинг барчаси бир отанинг – давлатпаноҳ император ҳазратларининг болаларидир. Бу барча элатлар она – буюк Россиянинг фарзандларидир. Аммо бу кўп сонли оилада руслар бошқаларга нисбатан катта оға бўлишлари лозим».

Ана шунақа! «Катта оға»лик даъвоси шу тариқа, чор империяси босқини даврларида шаклланган. Уни янги империя қабул қилиб, ўзининг мафкуравий ақидасига айлантирган эди. Империяпараст коммунистик мафкура бу тушунчани оммавий ижтимоий онгга, ҳатто мадҳияларга ҳам сингдирди.

Эски гимннинг қолган сатрлари ҳам манқурт руҳнинг акс садолари эди. Масалан, унда тотув ва қон-қардошлик оиласи ҳақида гапирилади. Аммо аслида, бу «оила»га халқлар зўравонлик билан, ўз эрки, мустақиллигидан жудо қилиниб, мажбуран бирлаштирилганлигини бутун дунё биларди. Биз ҳам билардик, аммо ноилож эдик. Болтиқбўйи халқларининг атоқли шоири ва адиби Юстинас Марцинкиявичус ўз достонларидан бирида бу «қон-қардошлик»ни елимлаб ёпиштирилган картон иморатга қиёслаган ва тарихий ривожланишнинг кучли шамолига унинг бардош бера олмаслигини айтган эди. Шоир тўғри башорат қилган экан. 90-йиллар бошида кўтарилган даврнинг тозаловчи шамоллари бу омонат иморатни кунпаякун қилди. Тўғри, халқларнинг биродарлиги, иноқ-тотувлиги – ноёб ҳодиса. Лекин сохта бирлик, бир халқни улуғлаб, бошқасини ҳуқуқсиз қилиб, юзага келтирилган бирликнинг келажаги бўлмайди. Атиги етмиш йил атрофида зўравонлик, куч билан ушлаб турилган совет тузумининг қисмати бунинг аниқ, равшан далилидир.

Эски гимннинг яна бир ёлғони бор эди: унда Ўзбекистон «озод, ҳур ўлка» дея чираниб, таърифланиб келинди. Неча-неча қатағонларни бошидан кечирган, қандай буюк фарзандларидан, бой тарихидан, маънавий ва моддий хазиналаридан жудо бўлган ҳуқуқсиз бир ўлкани «озод ҳур» деб таърифлаш учун киши ғоятда имонсиз ёки ўзининг рост гапини айтишга имконсиз, ҳуқуқсизликка маҳкум этилган шахс бўлиши лозим эди. Эски гимнни яратган ижодкорларимизни имонсиз деб бўлмас, аммо бутун халқ қаторида ҳуқуқсиз ва ночор эканлиги аниқ эди. Гимн ҳам ўшанга яраша бўлади-да.

Ҳақиқий Мадҳия – инсоннинг қон-қонидан, виждонидан туғилган ватанпарварлик қўшиғидир. Қўшиқ бўлганда ҳам умумхалқ, умумиллатнинг ўй-фикрларини, ҳис-туйғуларини сўзи ва куйида қамраб олган қўшиқдир. Унинг кишиларни бирлаштирувчи, муштарак умид ва интилишларга қанот берувчи қудрати беқиёсдир.

Мустақиллик бизни ўз она Ватанимиз – Ўзбекистонга ҳақиқий эга қилди. Унинг бутун борлиғи, ер ости ва ер усти бойликлари, тарихи, ҳозири ва келажаги бизники. Унинг халқаро миқёсда ошиб бораётган обрў-эътибори мустақил ривожланиш йўлидаги ҳар бир янги зафарли қадами фуқаро сифатида бошимизни кўкларга етказади. Бинобарин, Ватанга шу ҳақиқий эгалик туйғусини, биздаги янгича ҳис-туйғуларни, самимий ва тарихий асосли ғурур- ифтихоримизни, мустақил Ўзбекистоннинг порлоқ келажаги билан боғлиқ орзу-интилишларимизни ўзида мужассамлантирган янги Мадҳия зарур эди. Ватандаги, инсондаги бу янгиликларни шоир Абдулла Орипов ўз Мадҳия матнида ҳаққоний ифодалашга муваффақ бўлди, бастакор Мутал Бурҳонов умумхалқ ҳис-туйғуларини ўзида ифодалаган Мадҳия оҳангини элга тақдим эта олди. Бугун бошида истиқлол офтоби нур сочиб, ҳозири ва келажагини мунаввар этиб турган Ватанимизнинг дунёда ўз мустақил ўрни, унинг ўз Президенти, ўз Байроғи, ўз Герби ва ўз Мадҳияси бор! Она Ватан шуҳратининг, токи жаҳон бор экан, ҳамиша порлаб туришини орзу қилган унинг мисралари бизнинг ҳам қалб тиловатимизга айланган. Мана, беш йилки, Мадҳиямиз садолари дунё бўйлаб қанот ёймоқда.

Мустақиллигимиз то абад бор бўлсин! Биз ва кейинги чексиз авлодларимиз тилида ҳам Мадҳиямизнинг қуйидаги сўзлари баралла янграб турсин:

Бағри кенг Ўзбекнинг ўчмас иймони,
Эркин, ёш авлодлар сенга зўр қанот!
Истиқлол машъали, тинчлик посбони,
Ҳақсевар, она юрт, мангу бўл обод!

Мухлис САФАР.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ АХБОРОТИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1997 йил 10 декабрдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*/

1 Австралия доллари	53,12
1 Австрия шиллинги	6,30
1 Англия фунт стерлинги	130,52
10 Бельгия франки	21,47
1 Голландия гульдени	39,31
10 Греция драхмаси	2,82
1 Дания кронаси	11,63
1 БАА дирхами	21,57
1 АҚШ доллари	79,21
1 Миср фунти	23,28
1 Ирландия фунти	115,09
1 Исландия кронаси	1,10
10 Испания песети	5,24
100 Италия лираси	4,52
1 Канада доллари	55,76
1 Хитой юани	9,57
1 Қувайт динори	259,88
100 Ливан фунти	5,17
1 Малайзия ринггити	21,97
1 Германия маркаси	44,29
1 Норвегия кронаси	10,97
1 Польша злотийси	22,29
10 Португалия эскудоси	4,34
1 Сингапур доллари	49,03
1000 Туркия лираси	0,40
1 Финляндия маркаси	14,67
1 Франция франки	13,23
1 Швеция кронаси	10,17
1 Швейцария франки	54,41
1 ЭКЮ	87,69
10 Жанубий Корея вони	0,56
10 Япония иенаси	6,09
1000 Россия рубли	13,34
1 Украина гривнаси	41,80
1000 Беларусь рубли	2,62
1 Эстония кронаси	5,54
1 Латвия лати	134,48
1 Литва лити	19,80
1 Қозоғистон тенгеси	1,05
1 Қирғизистон соми	4,54

*/ Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

Иқтисодиётимиз ривожининг бир қирраси енгил саноат билан боғлиқ. Жиззахдаги пайпоқ тўқиш корхонаси ишчилари бу тушунчани тўғри англаб етишган. Тўқувчи Дилфуза Иброҳимова аввало, иш сифатига эътибор қаратади.

Т. КАРИМОВ суратга олган.

● МУАММО

ТОННА ҲАМ, ФОЙДА ҲАМ БЎЛСИН

Деҳқончилик йили якунланмоқда. Уддабурон деҳқон режадаги пахта хирмонини аллақачон уйиб, ерини шудгорлаб ҳам қўйиб, келгуси йил ғамини ея бошлади: сара уруғ ғамламоқда, техникасини созлаяпти, далага гўнг чиқармоқда. Ахир ўз вақтида сифатли ҳайдалмаган, ўғитланмаган, дам берилмаган ердан янги йилда юқори ҳосил олишга кўз тикиб бўладими?

Зеро, пахта чинакамига давлатимизнинг, халқимизнинг миллий бойлиги, иқтисодиётимизнинг энг бақувват устунларидан биридир. Республикамиз саноати энди тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришга мослаб таркибий ўзгартирилаётган бугунги кунда пахта табиий бойликларимиз қатори эркин алмашинадиган валюта тушумларини таъминлаяпти. Пахтамиз қанча кўп етиштирилса, иқтисодиётимиз шунчалик бақувват бўлади. Шу боис қабул қилинган қонунларимиз, Президент фармонлари ва ҳукумат қарорлари аграр сектор — иқтисодиётимизнинг устувор соҳасини тараққий эттиришга қаратилган. Шунга яраша тармоққа давлат томонидан муттасил ва ҳар томонлама улкан мадад кўрсатиб келиняпти. Бу борада шаҳарликлар ҳам четда турганлари йўқ. Чунки бугунги кунда ҳам қишлоқ шаҳарнинг мадади, ёрдамига жуда муҳтож. Таассуфлар бўлсинким, айрим ҳолларда шаҳар қишлоққа кўмаклашиш ўрнига етказиб бераётган техникаси, ўғитлари, мол ва буюмлари нархини осмонга кўтариб, уларни чўмичдан уришга ҳам уриниб туради. Ўтган йили давлатимиз раҳбари томонидан бундай хатти-ҳаракатларга берилган принципиал баҳони доимо ёдда тутиш керак. Яна шуниям унутмайликки, бугунги кунда қанчадан-қанча одамни овора қилиб, бир чаноқлаб териб олган пахтамиз уни етиштиришга кетган сарф-харажат у ёқда турсин, ҳатто терим чиқимларини ҳам қопламаса, бундан кимга фойда-ю, кимга зарар?

Ачинарлиси шундаки, бозор иқтисодиёти шароитида республикамиз оммавий ахборот воситаларида эълон қилинаётган аксарият материалларнинг бош ва яккаю-ягона мавзуси ҳамон ўша-ўша — тонна, центнер, килограмм, яъни ҳажм ёки фоиз, режа кўрсаткичлари бўлиб қоляпти: «Вилоят, туман, жамоа хўжалиги фалон тонна пахта топшириб, режани фалон фоиз қилиб адо этди...»

Синчков ўқувчи: «Кечирасиз, ҳозир қайси замонда яшаяпмиз? Ўша ҳақиқатан ҳам азамат деҳқонларнинг меҳнат жасоратига офарин. Аммо маъзур тутасиз, бу тонна, центнер, килограмм пахтанинг таннархи қанча? Жамоа қанча фойда кўрди? Эртага хўжалигига «Кейс» сотиб оладиган ақчаси борми? Қишлоққа газ келтириш, мактаб, боғча, касалхона қуришга қурби етадими? Умумий фойдадан деҳқонга қанча пул тегади?» деб савол беришга ҳақлими? Шундай бўлса, бу оддий, мантиқий саволлар нега журналистларимизнинг хаёлига келмаяпти, мақола ва репортажларига кўчмаяпти? Нега улар бу саволлар билан вазирлик ва идоралар, ҳокимликлар ва хўжаликлар раҳбарлари эшикларини тақиллатмаяптилар?

Шу ўйлар мен гувоҳ бўлган бир воқеани беихтиёр ёдга солди. Исроилда Қуддус шаҳри томон автобусда борар эканмиз, нигоҳимизни йўл четидаги далада қовжираб қолган кунгабоқарлар тортди. Исроилликлар юртларида ҳар қарич ерни жуда катта меҳнат ва маблағ эвазига тош-шағаллардан тозалаб, экинзорларга айлантирганлар, ҳар бир эгатга найчаларда сув келтирганлар. Ана шундай заҳмат эвазига пишиб етилган ҳосилга нега бундай эътиборсизлик?...

«Гап шундаки, ушбу даладаги кунгабоқарни йиғиштириб олишга кетадиган харажат ундан олинадиган ёғдан қимматга тушади. Сабаби — ҳосилдорлик мўлжалдагидек бўлмаган. Шунинг учун бу кунгабоқарларни ерни ҳайдашдан олдин майдалаб ташлашади», — йўл бошловчимизнинг бу гаплари бизни ушбу «хўжасизликка» мутлақо бошқа кўз билан қарашга мажбур этди.

Аслини олганда, бунинг ажабланадиган жойи йўқ. Исроилда бўлсин, бошқа мамлакатда бўлсин, биринчи ўринга у ёки бу ишнинг самараси, қанча фойда келтириши қўйилиши табиий. Биз ҳам ўз олдимизга муайян даражада пахта етиштиришни мақсад қилиб қўяр эканмиз, олинган ҳосилни хоҳ ўзимизда қайта ишлаб, хоҳ хомашё сифатида четга сотиб, валюта ишлаб топилишини, унга мамлакатимиз ва халқимизга зарур машина-ускуналар, жиҳозлар, бошқа моддий неъматлар келтирилишини ўйлаймиз.

Шундай экан, нега ҳалиҳануз эски замонлардагидек, ҳар қанақасига бўлса-да, тонна учун курашиб иш юритишдан воз кеча олмаяпмиз? Ахир Президентимиз вилоятларда бўлганларида ҳам, Вазирлар Маҳкамасидаги йиғилишларда ҳам ишга бундай эскича ёндашиш зарарли эканлигини қайта-қайта таъкидлаган эмасмилар?

Фойда эмас, ҳажм кетидан қувиш хўжаликлар молиявий аҳволини ғоят мушкуллаштириб юбормоқда. Санация масалалари бўйича махсус ҳукумат комиссиясининг маълумотларига қараганда, республикамизда 2593 та қишлоқ хўжалик корхонасидан 587 таси хўжалик юритишдан зиён кўрмоқда. Улар кўрган зарар оз эмас, кўп эмас — 9 миллиард сўмни ташкил этади.

Бугунги кунда хўжаликларга раҳбарлик қилаётганларнинг аксарияти иқтисодиётдан яхши хабардор. Анчалари махсус иқтисодий ихтисосликларга ҳам эга. Лекин нима учун улардан «У ёки бу навли чигитни у ёки бу усулда экиш, фалон техника, ўғитни ишлатиш фалон сўмлик иқтисодий самара беради», деган гапларни эшитмаймиз? Бунинг ўрнига, юқорида таъкидлаганимиздек, телевидение, радиода ҳам, газета саҳифаларида ҳам ўша тонна, ўша центнер...

Айтайлик, ўша Америкада қанча пахта, ғалла, бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштирилганлиги расмий статистика маълумотларида қайд этилмаса, фермерларнинг ўзлари бу рақамларни кўп ҳам тилга олавермайдилар. Яъни ўзимизнинг мақолни бироз ўзгартирсак, «рақамни санаган билан оғиз чучимайди», дейишади. Қишлоқ хўжалик фаолиятидан олинган фойда бўлса, бу — бошқа гап.

Биз, журналистлар ҳам қиймат, таннарх каби иқтисодий тушунчаларни кўпам ишлатаётганимиз йўқ. Йилнинг ҳар чорагида ўтказиб турилаётган йиғилишларда омборларда меъёрдагидан ортиқча тўпланиб қолган тайёр маҳсулотлар ҳажми муттасил ортиб бораётганлиги ҳақида милион-миллион сўмлик рақамлар тилга олинади. Хўш, нега уларни чанг босиб ётибди? Сабаби — нархи осмонда. Биз бу омборларга нафақат ушбу «ўтмас матоҳ»ларни, балки меҳнатимиз, хомашё ва материалларимиз, пулимизни ҳам тахлаб ташлаяпмиз.

Тижоратчилар бекорга «пул пулни топади», дейишмайди. Корхона ёки тадбиркор маблағи муттасил айланиб турса, янги тайёрланган маҳсулот тез сотилиб, яна хомашё харид қилинади, буюм ёки мол ишлаб чиқарилса, улар маблағига маблағ, бойлигига бойлик қўшилади.

Шундай экан, нега хўжалик раҳбарлари харидоргир маҳсулот ишлаб чиқаришга жон-жаҳдлари билан тиришмайдилар? Афсуски, шу кунгача ҳам уларда «Давлат бор, қарзларимиздан кечиб юборишар, молиявий ёрдам кўрсатишар», деган боқимандалик кайфияти сақланиб қолган.

Президентимизнинг қишлоқ хўжалик корхоналарининг молиявий аҳволини яхшилаш тўғрисидаги Фармонида бундай боқимандаликнинг илдизига болта урилиши кўзда тутилган. Аввало, зарар кўриб ишлаётган хўжаликларга янги раҳбарлар ўта талабчанлик билан танлаб олинади. Иккинчидан, ночор хўжаликлар оёққа туриб олиши учун ҳам қатъий муддат — бир йил белгилаб қўйилмоқда. Шу давр ичида аҳвол ўзгармаса, бозорнинг шафқатсиз, аммо одил қонуни ишга тушади — улар тугатилади.

Ўнлаб, юзлаб хўжаликларимиз ўтиш даврининг ўта мураккаб шароитларида ҳам омилкорлик билан иш юритиб, тармоқни жадал ривожлантиришнинг чексиз имкониятларини намоён этмоқдалар. Уларнинг сафи кенгайиши, аграр секторимиз амалда ҳам иқтисодиётимизнинг устувор соҳасига айланиши учун янгича ишлаш, янгича фикрлаш керак. Ҳадеб «тонна» билан «фоиз»га қуллуқ қилавермай, фойдани кўзлаш ҳам янгича иқтисодий тафаккур белгисидир.

Эркин ЭРНАЗАРОВ.

МУКОФОТЛАР ТОПШИРИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонига кўра, мамлакатимиз мустақиллигининг олти, Конституция қабул қилинганлигининг беш йиллиги муносабати билан Қашқадарё вилоятининг бир гуруҳ ишлаб чиқариш илғорлари, маданият ходимлари Ватаннинг орден ва медалларига, «Ўзбекистон белгиси» нишонига сазовор бўлган эдилар. Куни кеча вилоят ҳокимлигида ана шу мукофотларни топширишга бағишланган тантанали учрашув бўлиб ўтди.

Жумладан, Қашқадарё вилоят «Нуроний» жамғармаси раиси Соиб Усмонов «Дўстлик», яккабоғлик врач Фароғат Ҳайдарова «I даражали Соғлом авлод учун», чироқчилик комбайнчи Турдимурод Алимов, Қарши шаҳар телефон тармоғи ходими Наталья Антиповалар «Дўстлик» орденлари билан тақдирландилар.

Мукофотланганларни Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Орипов, Республика инсон ҳуқуқлари Миллий маркази раҳбари, Олий Мажлис депутати Акмал Саидов табриклади.

Мукофотларни Қашқадарё вилоят ҳокими О. Пармонов топширди.

Г. ПЎЛАТОВ.

ДУНЁ ДАРАКЛАРИ

САЙЁРАМИЗ ҲАРОРАТИ ОШМОҚДА

Асримиз сўнгида инсоният жуда улкан экологик хавф — сайёрамиз ялпи исиш муаммосига дуч келди. Бир пайтлар осмонни булут мисол қоплаган заводлар трубаларидан чиқаётган тутунлар ва газлар саноат тараққиётининг тимсоли бўлиб кўринган бўлса, эндиликда бу нарса ҳаётимизга хавф солмоқда. Олимлар ер юзида ялпи исиш содир бўлиши атмосферада заҳарли тутунлар ва газлар миқдори ҳаддан зиёд кўпайиб кетганлиги оқибатидан дейишмоқда. Японияниng Киото шаҳрида ўтаётган халқаро конференция ер шарининг ялпи исишининг олдини олиш муаммоларига бағишланди. Анжуманда 160 мамлакат ва 300 га яқин ҳукуматга дахли бўлмаган ташкилотлар вакиллари иштирок этишмоқда. Мазкур анжуман ишида АҚШ вице-президенти А. Гор, Япония Бош вазири Хасимото ва бошқа бир қатор давлатлар раҳбарларининг иштирок этганлиги ечимини кутаётган муаммо миқёси нақадар кенг эканлигини кўрсатади.

Ер юзи ҳароратининг исиши натижасида Шимолий ва Жанубий қутб музликлари эриб, океан сувлари мутассил кўтарилиб бормоқда. Музларнинг эриши оқибатида табиатнинг табиий мувозанати бузилмоқда. Иқлим ўзгариши эса одамлар ҳаётига, соғлиғига хавф солмоқда. Хўш, ялпи исишнинг олдини олиш мумкинми? Халқаро конференция иштирокчилари худди шу саволга жавоб излашди. Муаммони ҳал этиш йўлини кўпчилик атмосферага заҳарли газ ва тутунларни чиқариб ташлашни камайтиришда кўрмоқда. Бу замонавий техника ва технологияга эга бўлмаган корхоналарни ёпиш демакдир. Афсуски, дунёнинг жуда кўп мамлакатлари корхоналарида ҳали илғор технологиялар мавжуд эмас. Корхоналар фаолияти тўхтатилиши эса сўзсиз иқтисодий таназзулга олиб келади. Унда муаммо ечимини қаердан излаш керак? Анжуманда иштирок этган Европа қитъаси давлатлари вакиллари заҳарли газлар миқдорини 15 фоизга қисқартириш таклифи билан чиқишди. Бу дегани ҳозирнинг ўзидаёқ заҳарли тутун ва газ чиқараётган 15 фоиз корхонани тўхтатиш демакдир. Иқтисодий тараққиёт йўлига энди тушиб олаётган кўплаб Осиё мамлакатлари бу таклифни маъқул топишмади. Япония эса ҳозирча ушбу рақамнинг 5 фоиз атрофида бўлишини ёқлаб чиқди. Хуллас, анжуман қатнашчилари ҳозирча бир тўхтамга келишмаган бўлса-да, яқин йиллар ичида табиатнинг ўзи мушкулот ечими учун одамлар бошини қовуштириши тайин.

Ж. САФОЕВ.

«ҚОРА ҚУТИ» ТИЛГА КИРДИ

Иркутск шаҳрида ҳалокатга учраган АН-24 «Руслан» самолёти бортидаги «қора қути» ёзувини мутахассислар ўқишга муваффақ бўлишди. Ҳалокатга самолётнинг чап томонидаги иккита мотори бир вақтнинг ўзида ишдан чиққанлиги сабаб бўлган экан. Маълумки, самолёт одамлар яшаётган кўп қаватли уй устига қулаб тушган. Натижада 57 нафар киши ҳалок бўлди ва кўплаб кишилар оғир жароҳат олишди.

САЙЛОВ ДАВОМ ЭТАДИ

Сербияда Президент сайловида учинчи марта ҳам ғолиб аниқланмади. Дастлабки маълумотларга қараганда, номзодларнинг ҳеч бири етарли миқдорда овоз ололмаганлар. Яқин кунлар ичида Президент сайловининг янги тури эълон қилинади.

ПАРАШЮТЧИЛАР ҲАЛОКАТГА УЧРАДИ

Антрактидада халқаро парашютчилар гуруҳининг ўндан зиёд аъзоси самолётдан сакрагандан сўнг парашютлари очилмаганлиги сабабли ҳалок бўлишди. Фақат тўрт нафар парашютчининг оёғи... соғ-омон музга тегди.

Хорижий оммавий ахборот воситалари хабарлари асосида тайёрланди.

ДУНЁ ДАРАКЛАРИ

ОҒРИҚ НУҚТАЛАР

БОЗОРДА ДЕҲҚОНГА ЖОЙ ЙЎҚМИ?

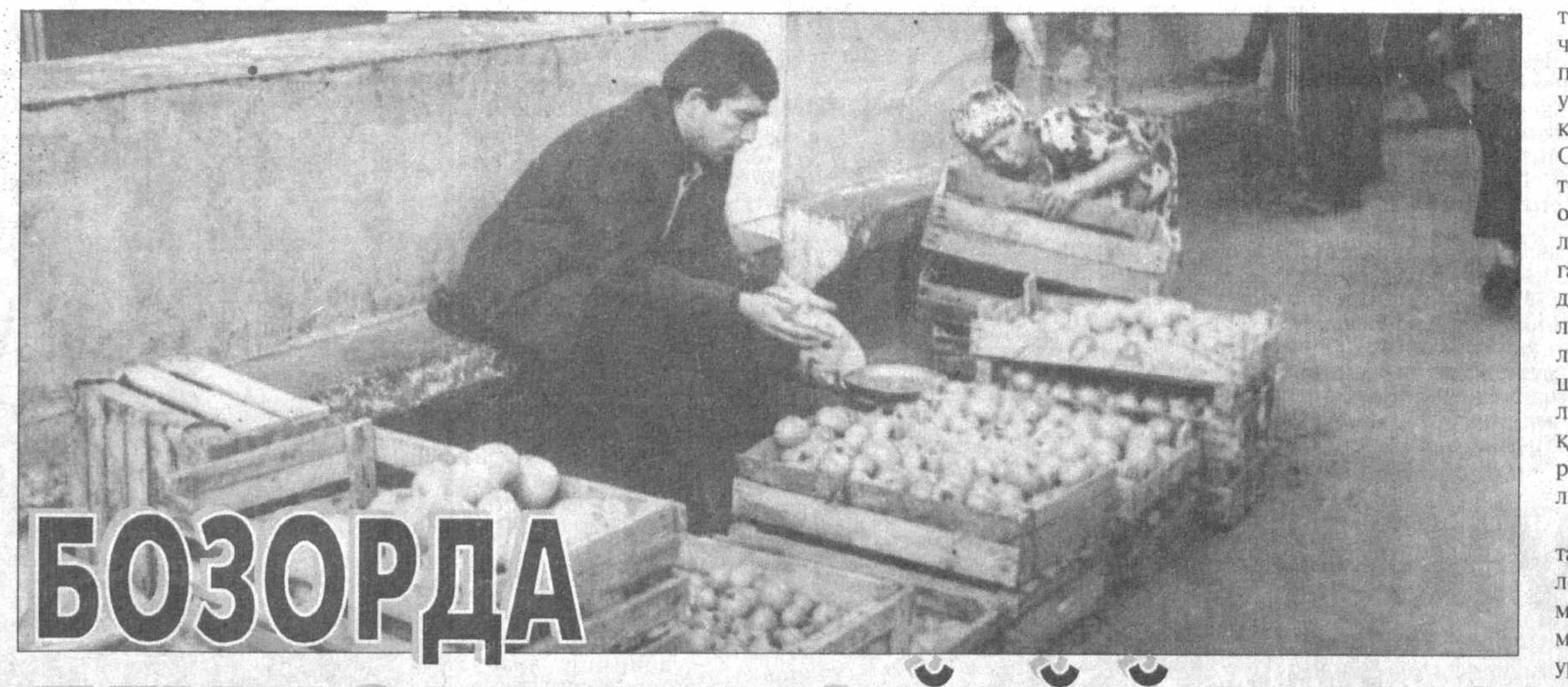

Бугун деҳқоннинг кўксига шабада тегиб, кўнглига ёруғлик югурмоқда. Энди унинг қўл-оёғи ёзиғлиқ, ўз ерининг хўжайини. У эрта баҳорда яхши ният билан ерга уруғ сочади, йил ўн икки ой тер тўкиб меҳнат қилади. Аммо пешона тери эвазига етиштирган ҳосилни сотишга келганда, гоҳида нони яримта бўлаётгани бор гап. «Тадбиркорлар» деҳқон қўлидан маҳсулотини олишиб, икки баробар юқори баҳога сотаётганлиги ҳеч кимга сир эмас. Улар қисқа фурсат ичида деҳқон билан теппа-тенг даромад кўради. Ўртада ким ютқазади? Албатта, харидор. Биз бунга пойтахтимиздаги «Авиасозлар» деҳқон бозорида бўлганимизда, яна бир бор ишонч ҳосил қилдик.

Авиасозлар деҳқон бозорига кириб борганимизда савдо-сотиқ айни авжига чиққан эди. Одам кўп, расталар ҳам бўш эмас, ҳатто кўпчилик мева-чева, озиқ-овқат маҳсулотларини ерга ёйиб қўйиб сотишаяпти. Дастлаб бозор расталарини айландик. Бозордаги бир хил маҳсулотнинг нархи «одатдагидек» турлича. Бир жойда 1 килограмм помидор 40 сўм бўлса, бозор ташқарисида 25 сўм. Тўғри, бу бозор. Аммо ким деҳқон, ким чайқовчи эканлигини нархлардан дарҳол билса бўлади. Деҳқон маҳсулотини тезроқ сотиб кетишни истайди, чайқовчининг эса мақсади иккини «тўрт» қилиш.

Бозор ташқарисидаги қайси бир деҳқон билан суҳбатлашманг, ҳасратидан чанг чиқади. Агар улар билан савдолашсангиз, харидор бўлган нарсангизни ярим нархга олишингиз мумкин. Лекин бундай одамлар бозорда жуда кам. Нега дейсизми? Чунки юқорида айтилганидек, жойлар олдиндан эгалланган бўлади. Кейин улар бозордаги нархни бузишади. Табиийки, бу бозор майдонидаги тўраларга ёқмайди...

Биз бу ерда патта сотиш, уни хазинага кирим қилиш, акция савдоси қонун-қоидалари ҳақида қизиққанимизда бозор раҳбари Елена Майсиевна эндигина иш бошлаганлигини, ушбу бозор «Паркент бозори» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятининг бўлими бўлганлиги учун ҳужжатлар ўша ерда сақланишини рўкач қилди. Биз бозор раҳбари муовинини суҳбатга тортганимизда, нимагадир у киши ўз исм-шарифини сир тутди.

— Сиз акция эгасимисиз? — сўраймиз муовиндан.

— Бўлмасам-чи! Ўн етти минг сўмлик акция сотиб олганман.

— Қанча дивидент олдингиз?

— Эллик саккиз сўм.

— Йўғ-е?

— Э, хотирам қурсин, қолгани бозорларни ободонлаштириш учун кетган-да.

Лекин биз бу гапларга ўзимизни қанчалик ишонтиришга уринмайлик, уддасидан чиқолмай, «Паркент» бозори томон йўл олдик. Дам олиш куни бўлганлиги учунми, ушбу бозор сотувчи-ю харидорлар билан гавжум эди. Мўл-кўлчилик даражаси эса пойтахтимиздаги йирик бозорлардан қолишмайди. Аммо бу ерда ҳам Авиасозлар деҳқон бозорида бўлгани каби кўпчилик сотувчилар оёқ остида, машиналар серқатнов бўлган марказий йўлнинг бўйида бир амаллаб «ўрнашиб» олганлар. Тан олиш керак, бозордаги нарх-наво анча баланд: саримсоқ пиёз 180-230 сўм, анор 120-200 сўм, хурмо 40-60 сўм, картошка 23-25 сўм, тухум 17-20 сўм.

— Айрим ноинсофлар диёнатини ютиб юбораяпти, — дейди харидор Аслиддин Қаюмов, — маҳсулот қўлдан-қўлга ўтиб, кун сайин баҳоси юқори бўлиб кетмоқда.

— Сотувчиларнинг хушмуомала бўлишини истар эдим, — деб қўшимча қилади харидорлардан бошқаси, — бирор нарсани озгина арзонроқ сўрасангиз [illegible]

Биз «Паркент бозори» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти раиси Улугбек Миртолибовдан бу камчиликларга изоҳ беришни сўраганимизда, у киши яқин кунларда ушбу бозор мамлакатимизнинг тўкинлиги ва ободлигини кўз-кўз қилувчи масканга бўлиб қолишлигини айтди. Тўғри, У. Миртолибовнинг иш бошлаганига эндигина икки ой бўлди. Бироқ бозордаги расталарнинг ғариблигини, тош-тарозиларнинг етишмаслигини, тузилган шартномалар бўйича олиб келиниши лозим бўлган 785 тонна маҳсулотнинг бор-йўғи 132 тоннаси келтирилганлигини нима билан изоҳлаш мумкин? Аҳволнинг бу даражага келиб қолганлиги туфайли деҳқоннинг ҳафсаласи пир бўлаяпти. Натижада бозордаги маҳсулотларни арзонлаштириш борасида олиб борилаётган саъй-ҳаракатлар самара бермаяпти.

Бозордаги бу каби нохуш ҳолатларнинг ўз вақтида олди олинмас экан, тараққиётимизга тўсиқ бўлаверади. Пойтахт деҳқон бозорларида ҳозирги кунда жиддий тартиб ўрнатиш, савдо тармоқларида назоратни кучайтиришга муҳтожлик сезилаётган экан, хўш, вилоятлардаги бозорларимиздаги аҳволдан, савдо-сотиқ борасидаги ишлардан кўнглимиз тўладими? Харидорлар талаб ва эҳтиёжи тўлиқ қондирилаяптими?

Биз ушбу саволларга жавоб топиш мақсадида вилоятлардаги мухбирларимизга мурожаат этдик.

ХЎЖАОБОДДА ҚИШ БЎЛМАС ЭМИШ...

— Андижон билан қўшни Қирғизистоннинг Ўш шаҳри оралиғида Хўжаобод тумани жойлашган. Туман марказига олиб борувчи кенг ва равон йўлдан борар экансиз, кўзингиз кўча бўйида полиз ва сабзавот маҳсулотлари сотиб ўтирган ёш-яланғларга, аёлларга тушади.

— Бозордагидан анча арзон берамиз, олиб кетинглар, — сабзи, труп, болгар қалампири, олма, анор ва бошқа маҳсулотларни таклиф этишади улар.

— Тарози кўринмайди-ку?

— Деҳқонда тарози нима қилсин, — қоғоз халтамизни мева-чевага тўлдирди сотувчилар. — Кўнгилдан чиқариб берaверасизлар.

Деҳқоннинг орияти ҳам, ҳиммати ҳам олиб сотарникидан ўн чандон юқори туради. У тарози палласи устида кўзи ўйнаб, бойлик орттиришдан кўра сизнинг рози бўлиб берган пулингиз барака қилишини истайди. Таассуфки, ана шу кўли қисқа, кўнгли очиқ одамларнинг кўпи бозордан юрак олдириб қўйган. Шу боис ўз маҳсулотларини [illegible]ридаги бозорда эмас, аксинча кўча бўйида сотишни маъқул кўрмоқда. Биз туман марказидаги деҳқон бозорида бўлиб, у ердаги аҳвол билан танишганимизда масала тағинда ойдинлашди.

Бозор дарвозаси рўпарасида — катта йўлнинг нариги томонида шундоқ йўлкага пахол тўшалган. Унга яқин деҳқон узоқ-яқиндан келтирган қовун-тарвузни шу ерда сотмоқда. Авваліга таажжубландик: бозор торлик қилиб, уларга жой етишмаётгандирки, йўл бўйини ўзларига макон тутгандир, деган ўйга бордик. Бундан ташқари улар кечаю кундуз турли русумдаги машиналар карвони узилмайдиган ҳамиша бозор билан гавжум бўлиб турадиган серқатнов ерда ҳаракат хавфсизлигига жиддий таҳдид солмайдиларми?

— Тушум пулини ҳам беришмайди, — куйинди бозор раҳбари Даврон ота Қурбонов.

Қаранг, бозор мутасаддиларини бирор кори-ҳол содир бўлиши мумкинлиги эмас, пул тушуми ташвишлантирмоқда.

— Кейинги ойларда пул тушуми анча яхшиланди, — деди Даврон ота.

— Томорқасидаги маҳсулотини сотиш ёки айрибошлаш учун бозорга келган деҳқонларга шароит-чи? Ахир улар очиқ ерда, тик турган, айримлари бўлса ерга шундоқ ўтирган ҳолда, изғирин совуқда савдо қилишмоқда-ку?

— Олтмиш метр узунликда бостирма қуришни режалаштирганмиз.

— Қиличини яланғочлаб қиш келяпти. Қишли-қировли кунларда ҳам мева-чева, сабзавот маҳсулотлари савдосида узилишларга йўл қўймаслик учун махсус омборлар ташкил этилганми? Ёхуд Хўжаободда бу йил қиш бўлмас эканми?

— Йўқ, — ўнғайсизланди бозор раҳбари.

— Тош-тарозилар етарлими?

— Йўқ.

— Бозор қошида махсус дўконлар борми?

— Йўқ.

— Бозорчиларни кундалик янгиликлардан хабардор этиб бориш мақсадида радиоузел ташкил этилганми?

— Йўқ.

— Маҳсулот етказиб бериш юзасидан хўжаликлар, якка шахслар билан шартномалар тузилганми?

— Йўқ.

Касби муаллим бўлган, аллақачон нафақага чиққан бўлишига қарамай баҳоли қудрат ишлаб келаётган Даврон отанинг тўғрисўзлиги бизни қувонтирди. Баландпарвоз ваъдалар билан қўйнимизни пуч ёнғоққа тўлдирганда нима дея олардик.

— Бозор ичкарисидаги усти ёпиқ жойларни кунда-шундалар эгаллаб олган кўринади?

— Уларнинг солиқ идорасидан ҳужжати бор.

— Ташқаридаги катта майдонни эгаллаб турган ўнлаб кўримсиз, сифатсиз, пала-партиш ўрнатилган темир расталар кимларники?

— Ҳар бирининг ўз эгаси бор.

Бозор юртнинг барометри. Халқнинг қай даражада тўкин-сочинликда ҳаёт кечираётганлигини ифодаловчи мезонлардан бири саналади. Ва яна у ўша юрт кишилари маданияти, маънавияти нечоғлик юксаклигини ҳам ифодалайди. Шу боис кейинги йилларда бозорларга эътибор кучайди. Вилоятнинг Пойтух, Шаҳрихон, Қорасув, Асака шаҳарларида, Андижон, Марҳамат туманларида, айниқса, Андижон шаҳрида ибратли ишлар амалга оширилди. Кўп жойларда харидор учун ҳам, деҳқон учун ҳам қулай бўлган замонавий бозорлар қад ростлади. Бироқ Хўжаободдаги бозор бугунги кун талабига жавоб беролмаётир. Аввало бозор ташқарисидаги тижоратчилар эгаллаб олган кўримсиз расталарни ичкарига олиш на ички ишлар бўлими, на солиқ идораси ходимларини ва на ҳокимликнинг хаёлига келаяпти. Бозорни кенгайтириш, очиқ майдонларга миллий меъморчилигимиз талабларидан келиб чиққан ҳолда кўркам ва ҳар жиҳатдан қулай бостирмалар, расталар қуриш пайти аллақачон етиб келган.

105 ТОННА, НИМА ДЕГАН ГАП

— Бахт шаҳри деҳқон бозорига Қозоғистон, Тожикистон республикалари ва қўшни Тошкент вилоятидан сотармону олармонлар ташриф буюришади. Жуда гавжум маскан. Аммо бозор дарвозасидан ичкарига қадам қўйишингиз билан бу ердаги тартибсизликни кўриб [illegible]. Дарвоза олдида сомса, манти, хасип ва бошқа таомлар сотаётган қирқ нафарга яқин сотувчининг бирортасида на тиббиёт дафтарчаси, на оқ халат бор. Улар худди келишиб олгандек, халат ва тиббиёт дафтарчасини эртага албатта олиб келишга ваъда беришади. Ўнлаб деҳқонлар эса бўш ўринлар бўлишига қарамасдан ўз маҳсулотларини асфальт устига қўйиб сотишмоқда. Бахт шаҳар давлат солиқ инспекцияси жисмоний шахсларни солиққа тортиш бўлими бошлиғи Равшан Алимуҳаммедов ва бозор раҳбари Абдуғани Ғафуров ҳамроҳлигида бозор айланиб бундай тартибсизликдан ҳайрон бўлдик. Нахотки, сотувчиларни жой билан таъминлаш, уларга мавжуд тартибга амал қилишни тушунтириш шу қадар мушкул бўлса? Ўша куни бозорда на санитария врачи, на участка нозири топилди. Лекин бозорда текширувчилар ҳақидаги хабар шамолдек тез тарқалар экан. Ярим соатга қолмай ҳужжатсиз савдо қилаётган сомсафурушу мантифурушлар, рухсатномаси бўлмаган тадбиркорлар қумга сингган томчидек кўздан ғойиб бўлишди. Мана буни тезкорлик ва «ташкиллаштириш» деса бўлади. Маълумки, бозорларда тушумнинг эллик фоизи маҳаллий бюджетга ўтказилади. Қолган қисми эса бозор ҳудудини ободонлаштириш, таъмирлаш, маош ва бошқа мақсадларга сарфланади. Бахт бозори 40-50 йилдан буён фаолият кўрсатиб келаётганига қарамасдан унинг очиқ айвонларидаги шиферлар кўчиб тушган. Шифтдан чакки ўтади. Майли, 40-50 йиллик муддатни ҳисобга қўшмайлик. Сўнгги беш-олти йил ичида бозор ихтиёрида қолган маблағлар тўғри сарфланганда қанча-дан-қанча бино ва айвонлар қуриш мумкин бўлади. Бу фикрни биз осмондан олаётганимиз йўқ. Маъмурият ихтиёрида ётган маблағ ана шу йиллар ичида бир неча миллион сўмни ташкил этишини оддий арифметика кўрсатиб турибди.

Бахт бозори ҳиссадорлик жамияти тўкинчиликни таъминлаш борасида жиддий қайғурмаётганга ўхшайди. 9 нафар деҳқон билан тузилган шартноманинг бор-йўғи 2 тасигина бажарилган, холос. Қолаверса, Бахт бозордек гавжум савдо маскани учун бир йилда 105 тонна маҳсулот нима деган гап? 105 тонна қишлоқ хўжалик маҳсулоти ҳафта-ўн кунда сотилиб кетади. Бозор раҳбарлари 23-25 сўмлик картошка ва 8-10 сўмлик сабзи билан мақтаниш ўрнига маҳсулот тури ва уларнинг миқдори тўғрисида қайғурсалар, айни муддао бўларди.

Гулистон шаҳар деҳқон бозори ўзининг кўрки ва кўриниши билан Тошкент бозорларидан қолишмайди. Бу ерда ободончилик ишлари бугунги кунда ҳам жадал давом этаяпти. Аммо, бозордаги олибсотарлик иллати туфайли молини арзон нархларга сотишга тайёр турган деҳқонлар бир четда қолиб кетмоқда. Бозор пештахталари ҳамон бир ҳовуч устамону юлғичларнинг иккинчи уйига айланиб қолган. Олибсотарлар деҳқонларни автобекатларда, бозор дарвозаси олдида интиқлик билан пойлаб туришади. Шаҳарга келган деҳқону чорвадорлар қўлидаги маҳсулотларга бу кимсалар шу қадар абжирлик билан, шу қадар талашиб-тортишиб чанг солишадики, қишлоқдан келган одамлар нима қилишларини ва не дейишларини билмай шошиб қоладилар.

Тумaнлардаги мутасадди ташкилотлар йил бошида «Вилоят бозорини ўз маҳсулотимиз билан тўлдириб-тошираmиз», дея кўкракларига мушт урадилар. Аммо ёз ва куз ойларида улар ўз ваъдаларини кўпинча унутиб қўйишади. Гулистон шаҳар деҳқон бозори раҳбари Исо Аслановнинг таъкидлашича, апрель ойидан буён туманларга қарашли дўконларга ёлчитиб маҳсулот келтирилмаган, қолаверса бозор маъмурияти ҳам 1996 йил учун атиги 34 та хўжалик ва қатор деҳқонлар билан фючерс шартномалари тузган эди. Афсуски, шартнома бўйича бозорга олиб келиниши лозим бўлган 5871 минг сўмлик маҳсулотнинг атиги 1 миллион 800 минг сўмлиги келтирилган, холос. Гулистон шаҳар солиқ инспекцияси бошлиғининг муовини Эгамберди Давкаровнинг қўлимизга тутқазган маълумотномаси ва эътирофига қараганда, бозорда савдо қилиш тартиби ва тушум масаласида ўнлаб камчиликлар мавжуд.

Янгиер шаҳрига қарашли Ховос қўрғонидаги деҳқон бозорида санитария аҳволи талабга тўла жавоб бермайди. Шартномалар номигагина тузилган. Айрим сотувчилардан чипта сўраганимизда, улар бир кун олдинги қоғозларни кўрсатишди. Йигирма сўмлик чипта деб ўттиз беш сўмдан ҳақ олиш ҳолатини ҳам айнан мана шу бозорда учратдик.

Сирдарё вилояти ҳокимлиги, шаҳар ва туман раҳбарлари жойларда бозорлар қурилишига яхши эътибор бермоқда. Уларнинг бу ишлари фақат таҳсинга лойиқ. Аммо бозордек нозик, бозордек инсофу адолат талаб қилинадиган жойларга энг синалган кишиларни раҳбар қилиб тайинлашда гап кўп. Бозор раҳбарлари кўзи тўқ одамлар бўлишса, қандай яхши. Улар тарозининг бир томонига сероб маҳсулотни, бир томонига инсофу адолатни қўйсалар, бундан фақат эл ютади.

Ҳа, танқид асал эмас. Бизнинг бу очиқ ва андак аччиқ гапларимиз кимгадир тегиб кетиши мумкин. Касални яширсанг иситмаси ошкор қилади, деган гап бор. Ширин ёлғонлардан аччиқ ҳақиқатлар маъқул. Чунки бу аччиқ ҳақиқат ё бугун ё эртага раҳбарман, деб юрган ҳар бир одамнинг юзини албатта, ёруғ қилади. Бунинг учун номигагина ҳиссадорлик жамиятларига айлантирилган бозорлар фаолиятини тубдан яхшилаш, тузилажак шартномалар қоғозда эмас, балки амалда наф келтириши тўғрисида [illegible] фурсати етди.

«Халқ сўзи» мухбирлари Одилжон ШОДМОНАЛИЕВ, Алиқул ХОНИМҚУЛОВ, Фурқат САНАЕВлар тайёрлашди.

Т. КАРИМОВ олган суратлар.

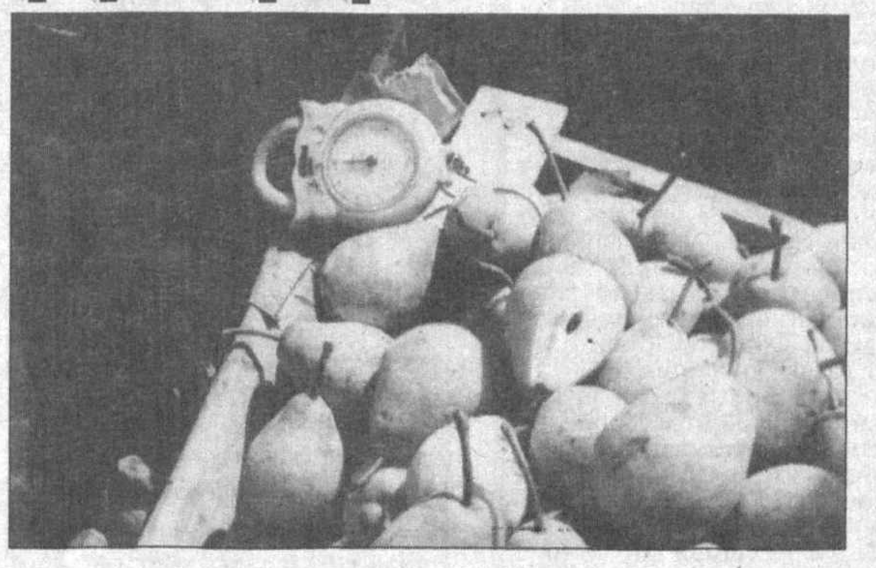

МИЛЛИОНЛАР КОРХОНАДА ҚОЛДИ

Хлорид кислота... Бу маҳсулот Навоийдаги тоғ-металлургия комбинати, машинасозлик, электрокимё заводлари ва «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмалари учун сув ва ҳаводек зарур.

Шуни ҳисобга олиб, бирлашма раҳбарияти янги ташаббусга қўл урди: йилига 15 минг тонна хлорид кислотаси ишлаб чиқарадиган янги цех ишга туширилади. Натижада саноат корхоналарининг қарийб 20 миллион сўм маблағи тежалади. Чунки илгари ана шу хомашё Россиядан келтириларди. Чет эл технологияси асбоб-ускуналари асосида қурилган мазкур цех келгусида янада кенгайтирилади ва бундай хомашё қўшни Туркманистон, Қозоғистон, Қирғизистон республикаларига ҳам етказиб берилади.

М. ШАРОПОВ.

Европа андозаларидаги лак-бўёқ маҳсулотлари ишлаб чиқариш бўйича Марказий Осиёда ягона қўшма корхона

«Лок колор синтез» таклиф қилади

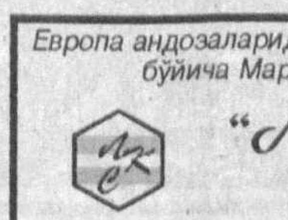

УНИВЕРСАЛ ЭМАЛЛАР, деворлар ва шифтлар учун ФАСАД БЎЁҚЛАРИ

КЕНГ ЁЙИЛГАН РАНГЛИ ГАММА!

Тўлов тури — олдиндан.

Кузги сотув 20% арзонлаштирилган.

1998 йилга шартнома тузиш 1 октябрдан бошланади.

СОТИБ ОЛАМИЗ: Сиккатив, флотореагент, нурга чидамли яшил пигмент.

Олий маълумотли химик лак-бўёқчилар КЕРАК.

Манзилимиз: Тошкент, Фарғона йўли, 35.
Тел.: (371) 191-44-46, 191-47-41.
Факс: (371) 191-74-63.

111

ТАШКИЛОТ

Лак-бўёқ маҳсулотларини энг арзон нархларда сотади.

1. Цинкли оқ бўёқ	1 кг	130 сўм.
2. Ёғли кўк бўёқ	1 кг	125 сўм.
3. Ёғли пол бўёғи	1 кг	120 сўм.
4. Шифт учун қизил-жигарранг бўёқ	1 кг	120 сўм.
5. Оқ эмаль	1 кг	200 сўм.
6. Пол эмали	1 кг	190 сўм.
7. Кўк эмаль	1 кг	190 сўм.
8. Олифа	1 кг	110 сўм.
9. Цинк окиси	1 кг	250 сўм.

Улгуржи харидорлар учун нархлар 5% арзонлаштирилган.

Тел./факс (8-3712) 79-85-13, 79-82-12

• АҲМАД АЛ-ФАРҒОНИЙ ТАВАЛЛУДИНИНГ 1200 ЙИЛЛИГИГА

Ўзбекистоннинг мустақил тараққиёт йўлига чиқиши ҳаётимизнинг барча соҳаларида қатор янги ўзгаришларга олиб келмоқда. Бу ўзгаришлар фақат бозор иқтисодиётига ўтиш ва у билан боғлиқ бўлган ижтимоий-сиёсий, халқаро муносабатлар соҳасидагина эмас, балки маънавият, маданият маслаларида ҳам ўзининг яққол ифодасини топмоқда.

БУЮК ИЛМИЙ МЕРОС

Бу жиҳатдан Президентимиз Ислом Каримовнинг сўнгги йилларда маънавият, миллий маданиятимиз, маданий меросимиз ва қадриятларимизни чуқур ўзлаштиришга қаратилган эътиборининг кучайиб бориши маънавий янгиланиш, янги тафаккур эгаларини яратишда ниҳоятда муҳим аҳамият касб этади.

Президентнинг махсус Фармонлари асосида Баҳоуддин Нақшбанд, Нажмиддин Кубро, аз-Замахшарий, Амир Темур юбилейларининг ўтказилиши тарихга янгича ёндашув, миллий онг, миллий ғурур, келажак маънавий юксалишига ишонч ва унга эришув йўлидаги фаоллик озуқаси ҳамдир.

Президентимизнинг «Хоразм Маъмун Академиясини қайтадан ташкил этиш тўғрисида»ги Фармони маданиятимиз тарихини янада чуқур ўрганиш билан бирга республикамизда илм-фан ривожи, унинг янгиланаётган маънавиятимиздаги ўрни ва ролини оширишга қаратилгандир.

Юксак маданиятга эга бўлган, маънавий бой жамиятгина ҳақиқий ижтимоий-иқтисодий юксалишга эриша олади. Ўтмиш донишмандларига бағишланган тадбирлар, маънавий меросимизни ўрганишга қаратилган қатор қарорларнинг умумий мазмуни, йўналиши, руҳи шуни тақозо этади.

Яқинда ватандошимиз, буюк олим Аҳмад ал-Фарғонийнинг 1200 йиллик юбилейини ўтказиш ҳақида Вазирлар Маҳкамасининг қарори эълон қилинди. Бу қарор маданиятимиз тарихининг қанчалик бой ва ранг-баранг эканлигини яна бир карра намоён этади.

Қарорда қатор ташкилотларга ЮНЕСКО ишлари бўйича миллий марказ билан биргаликда IX асрдаёқ ўз халқи маънавий қудрати, маданий имкониятини жаҳонга машҳур этган она юртимиз фарзанди Аҳмад ал-Фарғоний таваллудини нишонлаш юзасидан қатор тадбирларни амалга ошириш юклатилади. Қарорга биноан 1998 йилнинг октябрь ойида «Аҳмад ал-Фарғоний илмий меросининг жаҳон фани тараққиётида тутган ўрни» мавзуида халқаро илмий конференция ва тантанали байрам тадбирларини ўтказиш, олимнинг асарлари, у ҳақида рисола, мақолалар нашр этиш, махсус ҳужжатли фильм яратиш, телевидение ва радио орқали кўрсатув ва эшиттиришлар уюштириш мўлжалланган.

Ҳақиқатан ҳам Аҳмад ал-Фарғоний ўз фаолияти, илмий изланишлари, асарлари билан жаҳон илмида сўнмас из қолдирган, бутун мусулмон Шарқи ва Овруподаги аниқ ва табиий илмларнинг бошланиши — ибтидосида турган, унинг йўналишини аниқлаб берган улкан истеъдод эгаси, ўз соҳасининг беқиёс олимидир.

Унинг номи IX асрдан бошлаб бутун мусулмон Шарқида, XII асрдан бошлаб Оврупода кенг маълум бўлди.

Астрономия соҳасидаги рисолалари Шарқдагина эмас, Оврупо дорулфунунларида ҳам дарслик сифатида фойдаланиб келинди. Оврупода китоб нашр этиш ихтиро этилганида Фарғоний рисоласи энг биринчи нашрдан чиққан асарлардан бўлди.

Абул Аббос Аҳмад ибн Муҳаммад Каср ал-Фарғонийнинг ҳаёт йўли ҳақидаги маълумотлар жуда кам сақланиб қолган. Унинг номи-нисбаси Фарғона водийсида туғилиб ўсганлигидан далолат беради. Бу даврда Моварауннаҳр, жумладан, Фарғона водийси ҳам араб халифалигига қарам эди.

Аҳмад ал-Фарғоний VIII аср охирларида туғилиб, аввало ўз ватанида, Марвда, сўнг Бағдод, Дамашқ, Қоҳира шаҳарларида фаолият кўрсатди. IX асрнинг бошларида Бағдодга кўчади, чунки бу даврда Бағдод халифаликнинг муҳим маданий-илмий маркази сифатида маълум ва унга халифаликнинг турли ўлкаларидан келган олим-фозиллар тўпланган эди.

Айниқса, ал-Маъмун (813-833) даврида Бағдодда унинг отаси Ҳорун ар-Рашид (786-809) асос солган бой кутубхона ҳамда «Байт ал-Ҳикма» — «Донишмандлар уйи»нинг фаолияти равнақ топади. Ал-Маъмун Марвда отасининг Моварауннаҳр ва Хуросондаги ноиби бўлган йиллариёқ ўз атрофига ерли билимдон кишиларни тўплай бошлаган эди. У Бағдодга кўчиб келганда Моварауннаҳр ва хуросонлик олим-фозилларни ҳам ўзи билан олиб келди, уларнинг айримлари эса кейинчалик келиб, «Байт ал-Ҳикма» ишида фаол қатнашдилар. Маъмун илмий ишларни ривожлантириш учун имкониятлар яратиб беришга ҳаракат қилди. Бу илмий марказда Моварауннаҳр ва Хуросондан чиққан жуда кўп олимлар муҳим роль ўйнадилар. Муҳаммад Хоразмий, Аҳмад Фарғоний, Аҳмад ибн Марвозий, Аббос ибн Жавҳарий, ота-бола Марварудий кабилар шулар жумласидандир.

Маъмун илмий марказида қадимги юнон олимларининг асарларини арабчага таржима этиш ва шарҳлаш, астрономик жадваллар тузиш, расадхонада кузатишлар олиб бориш, астрономия, математика, жуғрофия, физика каби соҳаларда табиий-илмий изланишлар ўтказишга муҳим аҳамият берилар эди. Аҳмад ал-Фарғоний бу изланишларда фаол иштирок этди. У аввал Бағдоддаги расадхонада иш олиб борди, сўнг Маъмун топшириғига биноан Дамашқдаги расадхонада осмон жисмлари ҳаракати ва ўрнини аниқлаш бўйича, янгича «Зиж» яратиш ишларига раҳбарлик қилди.

У юнон астрономлари, жумладан, Птоломейнинг «Юлдузлар жадвали» асаридаги маълумотларни қайтадан кўриб чиқиш ҳамда ўша даврдаги барча асосий жойларнинг жуғрофий координатларини янгидан аниқлаш бўйича олиб борилган улкан тадқиқот ишида фаол иштирок этди. Шу муносабат билан араб тилидаги илмий терминология, хусусан астрономия, жуғрофия, математикага оид илмий терминларни белгилаб чиқишдек муҳим ишларни амалга оширишда ҳам ал-Фарғонийнинг фаолияти ниҳоятда қимматлидир.

Булардан ташқари, ал-Фарғоний айрим астрономик асбобларни ихтиро этишда, астрономияга доир араб тилидаги бошланғич билимларни белгилаш ва тартибга солиш ишларига ҳам катта ҳисса қўшди. Умрининг охирида ал-Фарғоний Мисрда олиб борилган илмий изланишларда иштирок этиб, Қоҳирадаги Нил дарёсининг сувини ўлчайдиган асбоб яратди. Ал-Фарғоний узоқ умр кўриб, 865 йиллар атрофида вафот этган, деб тахмин қилиш мумкин.

Ал-Фарғоний ўзининг илмий фаолияти, астрономия, жуғрофия, математика илмининг энг буюк вакилларидан бири сифатида фан тарихида ўчмас из қолдирди.

Турли тарихий манбалар ва сўнгги тадқиқотларда ал-Фарғонийнинг қатор асарлар ёзиб қолдиргани қайд этилади, жумладан, «Самовий ҳаракатлар ва умумий илми нужум китоби» — бу асар «Астрономия асослари ҳақидаги китоб» номи билан ҳам маълум бўлиб, у 1145 йилдан бошлаб лотин тилига таржима этилиб, Европада ал-Фарғонийга шуҳрат олиб келди. Бу асар Оврупо дорулфунунларида дарслик сифатида фойдаланилиб, замонасининг астрономия ҳақидаги энг муҳим ва зарур бўлган билимларини ўз ичига олади. Унинг жуғрофияга оид бўлими Ер юзидаги мамлакатлар ва шаҳарлар ҳақидаги энг бошланғич ва зарурий билимларга бағишланган бўлиб, «Ердаги маълум мамлакатлар ва шаҳарларнинг номлари ва ҳар бир иқлимдаги нарсалар ҳақида» деб аталади.

Асарда астрономия ва жуғрофия илмларининг асосий мазмуни, предмети, вазифалари ва қисмлари ниҳоятда тушунарли далиллар асосида баён этилади. Масалан, ал-Фарғоний Ернинг думалоқлигини шундай далиллар билан исботлайдики, улар ўз илмий қимматини ҳали ҳам йўқотмаган: бир хил осмон ёритқичларининг ҳар хил вақтда кўтарилиши, тутилиши ва бу тутилишнинг ҳар хил жойдан турлича кўриниши, масофалар ўзгариши билан улар кўринишининг ўзгариши ҳақидаги мулоҳазалар шундай далиллардандир.

Хуллас, ал-Фарғонийнинг «Астрономия асослари ҳақидаги китоб»и ўрта аср мусулмон Шарқи мамлакатларидаги, сўнг Испания орқали Оврупо мамлакатларидаги астрономия илмининг ривожини бошлаб берди, дейилса хато қилинмаган бўлади.

Қадимги юнон илми, жумладан, астрономик илмлар ҳам биринчи бор арабчадан қилинган рисолалар орқали маълум бўлди. Юқорида кўрсатилган «Астрономия асослари ҳақидаги китоб»дан ташқари ал-Фарғоний «Астролябия ҳақида мукаммал китоб»ини яратди. Бу асарда ҳали ҳеч ким томонидан муфассал ва махсус ёритилмаган астролябия асбобининг тузилиши, унинг вазифалари ва шунга ўхшаш масалалар ёритилган.

Шунингдек, «Ўттиз бобдан иборат Мажастийга (Птоломей Зижи) кириш фасллари китоби» асари, «Етти иқлим ҳисоби», «Ойнинг Ер остида ва устида бўлган вақтларини аниқлаш ҳақида рисола», «(Астрономик асбобларда) мармарнинг хизматлари ҳақида китоб» каби асарлар ҳам ал-Фарғоний қаламига мансубдир. Унинг ал-Хоразмий «Зиж»ининг назарий қарашларига оид асари ҳам Беруний томонидан эслатилиб ўтилади.

Бу асарларнинг барчаси араб тилида ёзилган бўлиб, уларнинг нусхалари дунёнинг турли шаҳарларида — Берлин, Лондон, Машҳад, Париж, Теҳрон, Патна, Қоҳира, Санкт-Петербург, Оксфорд шаҳарларининг кутубхона ва қўлёзма хазиналарида сақланади.

Ал-Фарғонийнинг «Астрономия асослари ҳақидаги китоб»идан ташқари бошқа асарлари дунё тилларига таржима этилмаган ва кам ўрганилгандир. Буюк олимнинт илмий ютуқлари ва асарлари мусулмон Шарқида, жумладан, Марказий Осиёда астрономия, жуғрофия илмларининг сўнгги ривожига катта таъсир кўрсатди.

Турли манбаларда ал-Фарғоний ўрта аср Шарқининг биринчи ва буюк астрономи сифатида тилга олинади ва сўнгги аср астрономларига катта таъсир кўрсатгани қайд этилади. XV асрнинг машҳур астрономи Улуғбек кутубхонасида Фарғоний асарлари сақланган ва, шубҳасиз, Улуғбек ўз жадвали — «Зиж»ни тузишда ал-Фарғонийдан ҳам фойдаланган. Аҳмад ал-Фарғоний рисоласи 1145 йилда Оврупода Иоган Севильский, 1175 йил Герад Кремонский томонидан лотин тилига таржима этилиб, сўнги йилларда бир неча бор нашр этилди.

1969 йилда машҳур голланд математиги ва арабшуноси Якоб Голиус ал-Фарғоний асарининг арабча матнини янги лотинча таржимаси билан нашр этгандан сўнг, ал-Фарғонийнинг шуҳрати Оврупода янада кучайиб кетди. Ал-Фарғоний номини буюк шоир Данте ўзининг «Илоҳий комедия»сида ал-Хоразмий қаторида зўр ҳурмат билан тилга олади. Ал-Фарғонийнинг астрономия соҳасидаги хизматлари ўрта аср Шарқ тарихчилари Абул-Фараж, ал-Кифти, ибн Надим кабиларнинг асарларида алоҳида таъкидлаб ўтилган. Шунингдек, араб мамлакатларида сўнгги йилларда нашр этилган илм-маданият тарихига бағишланган китобларда ҳам ал-Фарғоний буюк олим сифатида қайд этилади.

Фан тарихи билан шуғулланган Ғарб олимлари Даламбр, Брокельман, Х. Зутер, рус олимлари И. Ю. Крачковский, И. Ю. Юшкевич, Б. А. Розенфельд кабилар ал-Фарғоний илмий фаолиятини юқори баҳолаганлар.

Ўзбекистонда фан тарихига оид айрим мажмуа ва китобларда ал-Фарғоний илм-маданиятимиз тарихига улкан ҳисса қўшган олим сифатида тилга олинади. Масалан, Ўзбекистон Фанлар Академияси нашр этган Т. Н. Қориниёзий, И. И. Мўминов, Г. П. Матвиевская, А. Носиров, Х. Ҳикматуллаев, А. Аҳмедов кабиларнинг тадқиқотларида ал-Фарғоний илмий мероси ва ютуқларининг айрим масалалари ҳақида муҳим маълумотлар берилган.

Ал-Фарғоний ҳаёти, ижодига минг йиллардан кўп вақт ўтган бўлишига қарамай унинг илмий ютуқлари инсоният маданияти ривожида шу даражада ўчмас из қолдирдики, эндиликда бу буюк ватандошимиз ўз шуҳрати, юксаклиги билан мустақил Ўзбекистонимиз маданиятини бойитиш ишига ҳам муҳим ҳисса қўшмоқда.

Ал-Фарғоний таваллудининг 1200 йиллигини нишонлаш билан амалга ошириладиган тадбирлар халқимизнинг, ёш авлоднинг маънавий дунёсини янада бойитиш, ўтмиш меросимизга бўлган ҳурмат ҳиссини тарбиялаш ишига қўшилган муҳим ҳисса бўлади.

Т. ЖЎРАЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси президенти, академик.

М. ХАЙРУЛЛАЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти директори, академик.

МАҲСУЛОТ ТУРИ КЎПАЙМОҚДА

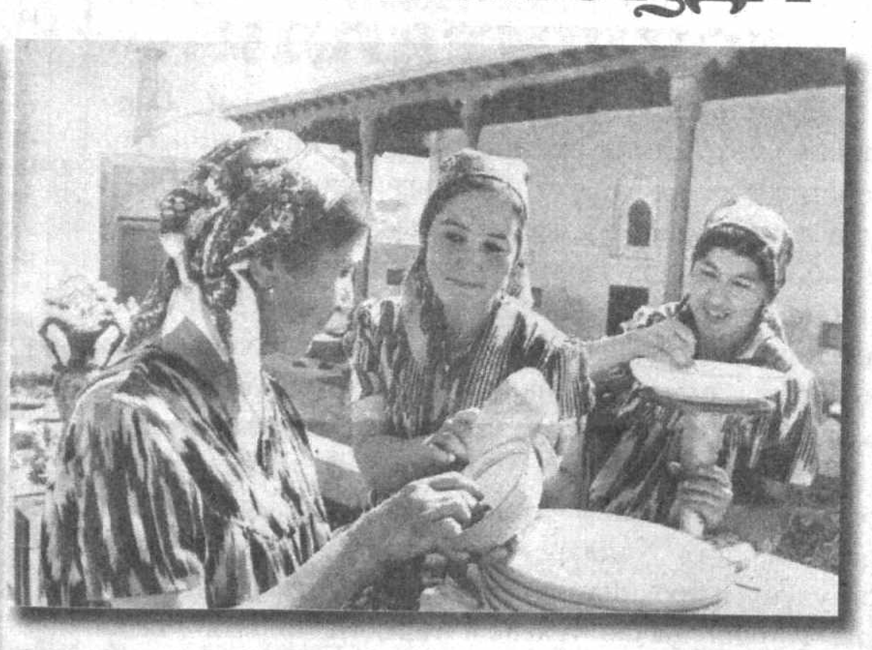

Хива шаҳридаги «Хива сополи» ҳиссадорлик жамиятида тайёрланаётган маҳсулотлар фақат Ўзбекистондагина эмас, балки хорижий мамлакатларда ҳам катта шуҳрат қозонган. Айни пайтда бу ерда 150 хилга яқин маҳсулот ишлаб чиқарилмоқда. Булар сирасига лаган, гулдон, қумғон, турли сопол идишлар, совғабоп буюмлар киради.

Хиванинг 2500 йиллик тўйига бағишлаб чиқарилган қатор маҳсулотлар бу сана нишонланаётган кунларда, айниқса, харидоргир бўлди. Уларни шаҳарга ташриф буюрган кўплаб сайёҳлар севиб харид қилишди.

СУРАТЛАРДА: ***мисгар уста Баҳодир Бобожонов; ҳиссадорлик жамияти рассомлари (чапдан) Роза Солаева, Муяссар Сапаева ва Зулхумор Мадаминова иш устида.***

Р. ЖУМАНИЁЗОВ (ЎзА) олган суратлар.

ТАБИАТ ДАРСЛАРИ

Қарши шаҳридаги 25-болалар боғчаси ходимлари табиат дарсларини дастурга киритдилар. Бундай дарслар бевосита истироҳат боғларида, хиёбонларда ўтказилади. Тарбиячилар болаларга ҳар бир дарахт, кўп йиллик гул кўчатлари ҳақида тушунча берадилар.

Боғча тарбиячиси З. Натфулинанинг таъкидлашича, бу тадбирлар уларда табиатга, атроф-муҳитга бўлган туйғуларни шакллантиради, баркамол ўсишини таъминлайди.

П. ГАДОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

• БУГУННИНГ ГАПИ

1998 йил газета ва журналларга обуна муддати тугашига саноқли кунлар қолди. Афсуски бу мавсум Сирдарё вилоятида қониқарсиз аҳволда. 150 та хўжалик, мингдан ортиқ ташкилот, корхона, мактаб, гимназия, коллеж, институтга эга вилоятда бу долзарб иш бугунги кун талабларидан ортда қолиб кетди.

МАЪРИФАТ ЭЛЧИСИГА ЭШИКНИ ЁПМАНГ

Барча шаҳар ва туман ҳокимлари, йирик бошқарма ва ташкилот раҳбарлари билан бўлган учрашув ва телефон қўнғироқларига қарамасдан ҳозиргача тди. Шу ўринда Гулистон шаҳридаги шахсий дўкон эгаси Муҳаммаджон Абдуллаевдан «Халқ сўзи» газетасининг сотилиши тўғрисидаги фикрини сўрадик. Унинг айтишича, тушгача бемалол 10 – 15 та газета ўз эгасини топади. Бундан бир неча йил муқаддам вилоятда мавжуд бўлган 50 га яқин газета ва журналлар сотадиган махсус дўконлардан бугунги кунда 38 таси ишлаб турибди. Уларда бир кунда бор-йўғи 100 та «Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталари сотилар экан. Изоҳга ҳожат бўлмаса керак.

Вилоят почта хизмати ҳиссадорлик

«Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталарига 50 нафардан зиёд якка шахс ҳамда 400 та корхона ва ташкилотлар обуна бўлишган, холос. Бу кўрсаткич 650 минг нафар аҳоли истиқомат қилаётган вилоят учун мисоли дарёдан бир ҳовуч сувдай гап.

Қатор корхона ва ташкилот раҳбарлари обунанинг суст бораётганлигига маблағ йўқлигини рўкач қилишмоқда. Вилоят молия бошқармасининг бошлиғи Собиржон Шодиев эса обуна учун ҳар бир ташкилот, корхона ва бошқармага маблағ ажратилаётганлигини таъкидлади. Чунончи, 1998 йил газета ва ойномаларига обуна бўлиш учун вилоят халқ маорифи бошқармаси ҳисобига 700 минг сўм пул ўтказилган. Мавжуд 500 га яқин мактабнинг ҳар бирига бу пулни тенг тақсимлагудек бўлсак, уларнинг ҳар бири зўрға биттадан газета ёки журналга обуна бўлиши мумкин.

Яна бир муаммо: вилоятдаги мавжуд 38 та газета ва журналлар сотадиган дўконларда ҳозирги кунда асосан упа-элик, тамаки ва сақичлар сотиш йўлга қўйилган. Таҳлиллар шуни кўрсатдики, бу дўконларнинг деярли барчасида «Халқ сўзи» – «Народное слово» ва бошқа газеталар кўпи билан 2-3 тадан келтирилади, холос. Бу нохуш ҳол тўғрисида вилоят матбуот тарқатиш ҳиссадорлик жамияти раиси Рашида Дадабоевага қўнғироқ қилдик. У киши барча иш қонун асосида бўлаётганлиги, газета ва журналларга талаб суст бўлганлиги учун дўконларда бошқа моллар кўплигини айжамиятининг 13 та бўлими, 111 та филиали ва 300 нафар хат-хабар тарқатувчиси бор. Бу жуда катта куч. Агар хат-хабар тарқатувчиларнинг ойлик маошига ёки бошқача усуллар билан моддий манфаатдорлиги оширилиб, уларнинг ҳар бирига 5-10 тадан газета сотиш юклатилганда эди, обунанинг аҳволи бугунги кунда бу қадар афтодаҳол бўлмасди.

Тўғри, газета ўқимишли, тили ширали бўлиши шарт. У ҳаётнинг энг чирсиллаган муаммоларини дадил кўтариб чиқадиган, Истиқлолнинг шахдам қадамларига тушов бўлаётган иллатларга бешафқат болта урадиган қуролдир. Биз комил ишонч билан шуни таъкидлаймизки, «Халқ сўзи» ва бошқа республика нашрлари аста-секин ана шундай оташин, ҳозиржавоб воситага айланиб боради.

Матбуот миллионлар минбаридир. Одамларни бу минбардан марҳум қилишга фақат от миниб оёқ остини кўзловчи шахсларгина журъат қилишади.

Матбуот маърифат элчисидир. Ҳур фикрни, гўзал ва илғор ғояларни, тонгдек ёруғликни елкасига опичлаб хонадонингизга кириб борувчи маърифат элчисига ҳеч қачон эшикни ёпманг.

Бу элчининг сиз билан гаплашадиган гапи, сизга айтувчи ёнар сўзи, яхши ва ёмон кунларингизда ёнингизда турувчи алп қомати бор.

Алиқул ХОНИМҚУЛОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Тошкентдаги омбордан
ҚЎРИҚЛАШ МОСЛАМАЛАРИ ТИЗИМИ
Vinlad
- Ўзбекистонда татбиқ этишга рухсат берилган;
- беш йиллик кафолат;
- замонавий услуб, оддий монтаж;
- оқилона нархлар, сийлов тизими.
C&K SYSTEMS
Монтаж ишлари олиб борувчи ташкилотларни ҳамкорликка таклиф этамиз.
Vinlad
Манзил: Тошкент шаҳри, Қушбеги кўчаси, 18-уй.
Тел.: (3712) 50-46-13, 50-99-13.
181

Қимматли қоғозлар бозори фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш Маркази TACIS лойиҳаси билан биргаликда
Реклама агентликлар ва проффесионал режиссёрларни
ХИФлар дастури бўйича рекламали аудио ва видео роликларни
Чиқариш учун ташкил этилаётган
ТЕНДЕРДА
қатнашишга таклиф қилади.
Буюртмаларни якуний қабул қилиш вақти 12.12.97.
Роликларингиз нусхасини тақдим этинг:
Тошкент, Бухоро кўчаси, 10. ХИФлар дастури бошқармаси
Тел.: 136-76-56, Факс: 136-75-31. Евгений Тен.
241

Тошкент Молия институти ректорати ва профессор-ўқитувчилари жамоаси институт қошидаги «Солиқ ўқув маркази» директори Ғайрат Қудратовга акаси

Неъмат ҚУДРАТОВнинг

бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Биринчи Тошкент Давлат медицина институти ректорати ва клиника раҳбарияти тиббиёт омборхонаси мудири Акром Акбаровга падари бузруквори

АКБАР отанинг

вафот этганлиги муносабати билан оила аъзоларига, қариндош-уруғларига чуқур таъзия изҳор этади.

Биринчи Тошкент Давлат Медицина институти ректорати ва клиника раҳбарияти жарроҳлик стоматология поликлиникасининг бўлим мудири Г. М. Манукянга турмуш ўртоғи

Алла СЕРГЕЕВНАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

Бош муҳаррир
Аббосхон УСМОНОВ

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

БЎЛИМЛАР:
Парламент 133-57-34;
Ҳуқуқ ва қонунчилик 136-07-94;
Иқтисодиёт 136-36-65;
Маънавият 136-35-60, 132-10-65;
Хатлар 136-29-89, 133-07-48;
Фан, туризм, спорт ва ҳарбий ватанпарварлик 132-12-08;
Халқаро ҳаёт 132-11-15;
Котибият 133-10-28;
Эълонлар 136-09-25.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001
Буюртма Г — 0823, 33.805 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2
Газета IBM компьютерида терилди ва операторлар Рустам АЗИМОВ ва Иван РЕШАНОВ томонидан саҳифаланди.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Навбатчи муҳаррир — И. Худоёров.
Навбатчи — О. Раҳимов.
Мусаҳҳиҳ — Ш. Машраббоев.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Босишга топшириш вақти—21.00 Босишга топширилди — 21.40 1 2 3 4 5 6